

**PRVA BANKA CRNE GORE A.D., PODGORICA
- OSNOVANA 1901. GODINE**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2012. godine**

PRVA BANKA CRNE GORE A.D., PODGORICA - OSNOVANA 1901. GODINE

SADRŽAJ	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 2
FINANSIJSKI ISKAZI	
Iskaz o ukupnom rezultatu	3
Iskaz o finansijskoj poziciji	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 - 54

KPMG d.o.o. Podgorica
Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 1A
81000 Podgorica
Montenegro

Tel./Fax: +382 20 201 480
E-mail: info@kpmg.me
Internet: www.kpmg.me

Izveštaj nezavisnog revizora

AKCIONARIMA

PRVA BANKA CRNE GORE A.D. PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja Prve banke Crne Gore a.d. Podgorica – osnovane 1901. godine (u daljem tekstu: „Banka“) koji se sastoje od iskaza o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2012. godine, iskaza o ukupnom rezultatu, iskaza o promjenama na kapitalu i iskaza o tokovima gotovine Banke za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomena, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjivanja.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka Crne Gore, i za uspostavljanje takvih internih kontrola za koje se smatra da su relevantne za pripremu finansijskih izvještaja, koji ne sadrže materijalno značajne greške, nastale bilo zbog pronevjere ili zbog grešaka u radu.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim izvještajima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi zahtijevaju da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uvjerenja da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim izvještajima. Izbor procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim izvještajima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu. U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole, koje su relevantne za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja, sa ciljem kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti primijenjenih internih kontrola. Takođe, revizija obuhvata i ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i opravdanosti značajnih procjenjivanja, koje je rukovodstvo izvršilo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja sa rezervom.

Osnov za mišljenje sa rezervom

Stečena aktiva Banke iznosi EUR 32.204 hiljade na dan 31. decembra 2012. godine i evidentirana je u vrednosti nenaplaćene glavnice, pripadajućih kamata i drugih naknada u momentu sticanja prava. U skladu sa zahtjevima MRS 36 – *Umanjenje vrijednosti imovine*, a na osnovu nezavisne procjene vrijednosti, kod pojedinih sredstava identifikovani su imparitetni gubici, odnosno fer vrijednost tih sredstava umanjena za troškove prodaje je niža od knjigovodstvene vrijednosti u iznosu od EUR 1.309 hiljada na dan 31. decembar 2012. godine. Saglasno tome, stečena aktiva Banke je precijenjena u iznosu od EUR 1.309 hiljada na dan 31. decembar 2012. godine, a neto rezultat tekuće godine i kapital Banke su precijenjeni za isti iznos.

Prihode po osnovu naknada za odobravanje kredita, garancija i drugih oblika jemstava, kao i rashode naknada koje se obračunavaju Banci po osnovu primljenih kredita, Banka priznaje u momentu pružanja usluge, odnosno kada su naknade dospjele za plaćanje. Ovakav računovodstveni tretman odstupa od zahtjeva MRS 18 – *Prihodi* i MRS 39 – *Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje*, po kojima se ove naknade tretiraju i priznaju kao integralni dio efektivne kamate finansijskog instrumenta. Iz praktičnih razloga, nismo bili u mogućnosti da utvrdimo efekte koje bi primjena navedenih standarda imala na finansijske izvještaje Banke za 2012. godinu.

Mišljenje sa rezervom

Po našem mišljenju, osim za efekte pitanja navedenih u pasusu *Osnov za mišljenje sa rezervom*, finansijski izvještaji istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, prikazuju finansijsko stanje Banke na dan 31. decembra 2012. godine, poslovni rezultat i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan i sastavljeni su u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka Crne Gore.

Skretanje pažnje

Ne izražavajući dodatnu rezervu u odnosu na dato mišljenje, skrećemo pažnju na napomenu 23 uz ove finansijske izvještaje, u kojoj se navodi da je na dan 31. decembra 2012. godine koeficijent solventnosti Banke bio 10,63%, bez efekata pitanja koje smo naveli u pasusu *Osnov za mišljenje sa rezervom*, što je manje od limita od 12% postavljenog Banci od strane Centralne banke Crne Gore. Naime, Centralna Banka Crne Gore je dana 9. marta 2012. godine donijela rješenje kojim se Banci nalaže da od 31. marta 2012. godine obezbijedi koeficijent solventnosti od minimum 12% i održava ga na tom nivou do kraja 2012. godine. Pored toga, jedan od pokazatelja ročne usklađenosti, kao i pokazatelji izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica i izloženosti prema licima povezanim sa Bankom, nisu bili usklađeni sa propisanim limitima Centralne banke Crne Gore i limitima propisanim važećim Zakonom o bankama na dan 31. decembra 2012. godine. Kao što je objelodanjeno u okviru napomene 32 uz ove finansijske izvještaje, u skladu sa obračunom koji je Banka izvršila na osnovu nerevidiranih finansijskih informacija za prvi kvartal 2013. godine, primjenom nove regulative Centralne banke Crne Gore koja je stupila na snagu u 2013. godini, na dan 31. marta 2013. godine koeficijent solventnosti Banke iznosi 12,83%.

Ostala pitanja

Finansijski izvještaji Banke na dan i za godinu završenu 31. decembra 2011. godine bili su predmet revizije drugog revizora, koji je u svom izvještaju od 29. juna 2012. godine izrazio mišljenje sa rezervom na ove finansijske izvještaje sa skretanjem pažnje. Mišljenje sa rezervom je izraženo po sledećim osnovama:

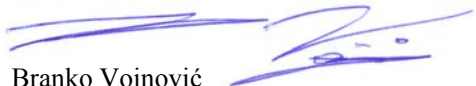
- Naknade za odobravanje kredita, garancija i drugih oblika jemstava, kao i naknade koje se obračunavaju Banci po osnovu primljenih kredita, uključuju se u prihode, odnosno rashode u momentu pružanja usluge, odnosno po dospelju za plaćanje, što odstupa od zahtjeva MRS 18 – Prihodi i MRS 39 – *Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje*, po kojima ove naknade treba da budu razgraničene i priznate kao korekcija efektivnog prinosa.
- Kod pojedinih stavki stečene aktive su identifikovani imparitetni gubici u iznosu od EUR 1.281 hiljadu, te su shodno tome stečena aktiva i rezultat poslovanja Banke za 2011. godinu precijenjeni za navedeni iznos.
- Rezerve za kreditne gubitke i rezerve za potencijalne kreditne gubitke po vanbilansnim izloženostima obračunate u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore i rezultat poslovanja Banke za 2011. godinu su potcijenjeni u iznosu od EUR 1.488 hiljada.

Pored toga, prethodni revizor je skrenuo pažnju na neusklađenost regulatornih pokazatelja ročne usklađenosti i izloženosti prema licima povezanim sa Bankom na dan 31. decembra 2011. godine, kao i na finansijsku poziciju Banke i mjere koje Banka preuzima po tom osnovu.

Podgorica, 31. maj 2013. godine

KPMG d.o.o. Podgorica

Branko Vojnović
Ovlašćeni revizor

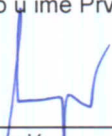
ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2012. godine
 (U hiljadama EUR)

	Napomene	2012.	2011.
Prihodi od kamata	3.1, 4a	17.051	20.476
Rashodi od kamata	3.1, 4b	(8.212)	(10.649)
Neto prihodi od kamata		8.839	9.827
Prihodi od ukidanja rezerisanja/(Troškovi za gubitke)	3.6, 5	6.262	(4.204)
Neto prihodi		15.101	5.623
Prihodi od naknada	3.1, 6a	3.464	3.233
Rashodi od naknada	3.1, 6b	(9.131)	(6.479)
Neto rashodi od naknada		(5.667)	(3.246)
NETO PRIHODI OD KAMATA I NAKNADA		9.434	2.377
Ostali prihodi, neto	7	1.554	184
Opšti troškovi	8	(10.281)	(11.274)
NETO RASHODI PRIJE VANREDNIH STAVKI		707	(8.713)
Vanredni prihod		19	6
Vanredni rashod		(558)	(80)
DOBITAK/(GUBITAK) PRIJE OPOREZIVANJA		168	(8.787)
Odloženi porez, neto	3.3, 9	47	83
NETO DOBITAK/ (GUBITAK)		215	(8.704)

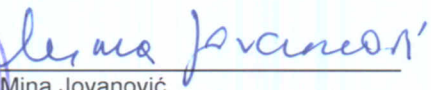
Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Ovi finansijski iskazi su usvojeni od strane Odbora direktora Prve banke Crne Gore A.D., Podgorica - osnovane 1901. godine dana 30.05.2013. godine.

Potpisano u ime Prve banke Crne Gore A.D., Podgorica - osnovane 1901. godine:

 Milan Perović
 Glavni izvršni direktor

 Mina Jovanović
 Izvršni direktor – Upravljanje rizicima i podrška poslovanju

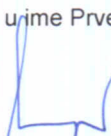
ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI
Na dan 31. decembra 2012. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomene	2012.	2011.
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	10	27.788	33.302
Kreditni i poslovi lizinga	11	143.318	163.995
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelosti		4.458	4.976
Faktoring	12	21.248	13.970
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	13	2.801	3.606
Stečena aktiva	14	32.204	25.909
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	15	3.546	1.340
Ostala aktiva	16	6.009	6.533
Minus: Rezerve za potencijalne gubitke na ostalu aktivu		(1.066)	(1.168)
Ukupna aktiva		240.306	252.463
PASIVA			
Depoziti	17	199.292	209.483
Obaveze po uzetim kreditima i pozajmicama	18	112	416
Obaveze prema Vladi i Vladinim agencijama	19	3.514	4.852
Subordinisani dug i hibridni instrumenti	20	9.720	9.720
Ostale obaveze	21	6.521	6.796
Rezerve za potencijalne kreditne gubitke po vanbilansnim izloženostima	22	204	496
Ukupne obaveze		219.363	231.763
KAPITAL			
Akcijski kapital	23	55.428	55.428
Akumulirani gubitak		(34.485)	(34.728)
Ukupan kapital		20.943	20.700
Ukupna pasiva		240.306	252.463
VANBILANSNA EVIDENCIJA	24	613.028	3.216.946

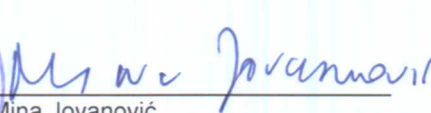
Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Ovi finansijski iskazi su usvojeni od strane Odbora direktora Prve banke Crne Gore A.D., Podgorica - osnovane 1901. godine dana 30.05. 2013. godine.

Potpisano u ime Prve banke Crne Gore A.D., Podgorica - osnovane 1901. godine:

 Milan Perović
 Glavni izvršni direktor

 Mina Jovanović
 izvršni direktor – Upravljanje rizicima i podrška poslovanju

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2012. godine
 (U hiljadama EUR)

	Akcijski kapital	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje, 1. januara 2011. godine	46.762	(26.190)	20.572
Korekcija početnog stanja	-	166	166
Korigovano stanje, 1. januara 2011. godine	46.762	(26.024)	20.738
Dokapitalizacija po osnovu emisije akcija	8.666	-	8.666
Gubitak tekuće godine	-	(8.704)	(8.704)
Stanje, 31. decembra 2011. godine	<u>55.428</u>	<u>(34.728)</u>	<u>20.700</u>
Korekcija početnog stanja	-	28	28
Korigovano stanje, 1. januara 2012. godine	<u>55.428</u>	<u>(34.700)</u>	<u>20.728</u>
Dobitak tekuće godine	-	215	215
Stanje, 31. decembra 2012. godine	<u>55.428</u>	<u>(34.485)</u>	<u>20.943</u>

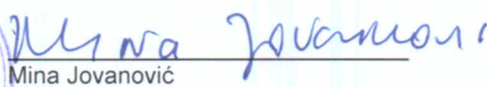
Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Ovi finansijski iskazi su usvojeni od strane Odbora direktora Prve banke Crne Gore A.D., Podgorica - osnovane 1901. godine dana 30.05.2013. godine.

Potpisano u ime Prve banke Crne Gore A.D., Podgorica - osnovane 1901. godine:

 Milan Perović
 Glavni izvršni direktor

 Mina Jovanović
 Izvršni direktor – Upravljanje rizicima i podrška poslovanju

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

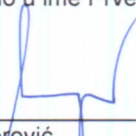
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2012. godine
(U hiljadama EUR)

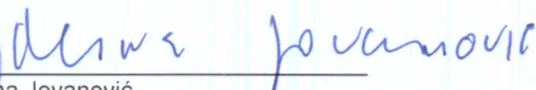
	Napomena	2012.	2011.
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
Primljene kamate i naknade		16.600	17.950
Ostali prilivi		3.563	66
Plaćene kamate i naknade		(10.195)	(14.352)
Plaćanja zaposlenima i dobavljačima		(8.972)	(9.298)
Ostali odlivi		(1.106)	(732)
<i>Neto odliv gotovine prije promjena poslovne aktive i pasive</i>		(110)	(6.366)
Promjena poslovne aktive i obaveza			
Smanjenje plasmana komitentima, neto		7.634	37.697
(Povećanje)/smanjenje ostale aktive		(3.267)	3.043
Smanjenje/(povećanje) hartija od vrijednosti		580	(4.883)
Smanjenje depozita komitenata		(8.381)	(51.550)
Smanjenje ostalih obaveza		(165)	(928)
<i>Neto odliv gotovine iz poslovnih aktivnosti</i>		(3.600)	(16.621)
TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
Nabavka opreme i nematerijalnih ulaganja		(184)	(201)
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica		(3)	(100)
Priliv po osnovu naplate stečene aktive		-	2.589
<i>Neto (odliv)/priliv gotovine iz aktivnosti investiranja</i>		(187)	2.288
TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
Prilivi po osnovu povećanja kapitala		-	8.666
Odlivi po osnovu kredita i pozajmica		(1.642)	(3.551)
Smanjenje subordinisanog duga		-	(3.300)
<i>Neto (odliv)/ priliv gotovine iz aktivnosti finansiranja</i>		(1.642)	1.815
Efekat kursnih razlika, neto		30	80
Smanjenje u gotovini i gotovinskim ekvivalentima, neto		(5.509)	(18.803)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku godine		33.394	52.197
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju godine		27.885	33.394
Komponente gotovine i gotovinskih ekvivalenata:			
Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	10	27.885	33,394
		27.885	33,394

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Ovi finansijski iskazi su usvojeni od strane Odbora direktora Prve banke Crne Gore A.D., Podgorica - osnovane 1901. godine dana 30.05. 2013. godine.

Potpisano u ime Prve banke Crne Gore A.D., Podgorica - osnovane 1901. godine:

 Milan Perović
 Glavni izvršni direktor

 Mina Jovanović
 Izvršni direktor – Upravljanje rizicima i podrška poslovanju

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Prva banka Crne Gore A.D., Podgorica - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu "Banka") je osnovana 1901. godine, a 2002. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici. Tokom 2002. godine, nakon usaglašavanja sa Zakonom o privrednim društvima, izvršen je upis u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici – registarski broj 4-0000732/001.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/3-2/2-01.

Banka je univerzalna komercijalna banka.

U skladu sa Zakonom o bankama i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i finansijskim derivatima;
- kastodi poslove;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14), i šaltera (20) (31. decembra 2011. godine: 13 filijala i 23 šaltera) u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama.

Na dan 31. decembra 2012. godine Banka je imala 248 zaposlena radnika (2011. godine: 241 zaposlenih radnika).

Bankom upravljaju akcionari. Organi upravljanja Bankom su Skupština akcionara i Odbor direktora koji imenuje Skupština akcionara.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

Banka ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore ("Sl. list CG", br. 69/2005, 80/2008 i 32/2011), odnosno na osnovu Odluke o neposrednoj primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda ("MRS") u Crnoj Gori ("Sl. list CG", br. 69/2002). Shodno tome, Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja ("MSFI") primjenjuju se za finansijske iskaze koji obuhvataju period koji počinje sa 1. januarom 2003. godine.

Finansijski iskazi su prikazani u formatu propisanom Odlukom o iskazima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore u skladu sa Zakonom o bankama i direktivom Evropske unije 86/635/EEC od 8. decembra 1986. godine koja se odnosi na godišnje račune banaka i ostalih finansijskih institucija, koji preuzima zakonom definisane finansijske iskaze, koji u pojedinim djelovima odstupaju od načina prikazivanja određenih bilansnih pozicija kako to predviđaju MRS 1 "Prikazivanje finansijskih iskaza".

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza (nastavak)

Računovodstvene politike koje su primjenjivane u sastavljanju ovih finansijskih iskaza se razlikuju od zahtjeva MSFI primjenljivih na dan 31. decembra 2012. godine u dijelu obračuna ispravki vrijednosti finansijskih instrumenata u skladu sa zahtjevima MRS 39 "Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje" i u dijelu objelodanjivanja finansijskih instrumenata u skladu sa zahtjevima MSFI 7 – „Finansijski instrumenti: objelodanjivanja“. Banka obračunava iznos ispravki vrijednosti finansijskih instrumenata u skladu sa relevantnim propisima Centralne banke Crne Gore (napomena 3.6.). Navedena računovodstvena politika može usloviti značajne razlike u odnosu na vrednovanje ispravki vrijednosti i rezervisanja za procijenjenu nenaplativost finansijskih instrumenata na osnovu diskontovanja očekivanih budućih gotovinskih tokova primjenom originalne efektivne kamatne stope u trenutku odobravanja, u skladu sa zahtjevima MRS 39 "Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje". Pored toga, priloženi finansijski iskazi su prikazani u formatu propisanom Odlukom o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore u skladu sa Zakonom o bankama, koji preuzima zakonom definisan potpun skup finansijskih iskaza koji odstupa od onog definisanog u MRS 1 – "Prikazivanje finansijskih iskaza".

Zbog potencijalno materijalno značajnih efekata koje gore navedena pitanja mogu imati na realnost i objektivnost finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se ne mogu tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3 koje su zasnovane na računovodstvenim, bankarskim i poreskim propisima Crne Gore. Navedene računovodstvene politike su konzistentno primijenjene za sve prezentovane izvještajne periode.

Ovi finansijski izvještaji predstavljaju pojedinačne finansijske izvještaje Banke. U skladu sa Zakonom o bankama Crne Gore (Službeni list Crne Gore 17/08,44/10 i 40/11 član 134) Banka ima obavezu sastavljanja konsolidovanih finansijskih izvještaja, s obzirom da su bilansi stanja podređenih članova bankarske grupe veći od 1% bilansa stanja Banke. Revidirani konsolidovani finansijski izvještaji i izvještaji o pokazateljima bankarske grupe sa stanjem na dan 31. decembra tekuće godine se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore u roku od 180 dana od datuma na koji se ovi izvještaji sastavljaju.

U konsolidovane finansijske izvještaje bankarske grupe ne uključuju se podređeni članovi bankarske grupe čiji je bilans stanja manji od 1% bilansa stanja nadređenog člana grupe.

Zvanična valuta u Crnoj Gori i funkcionalna valuta Banke je euro (EUR).

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na: procjene iznosa rezervisanja po kreditima i kamatama, rezervisanja za depozite kod drugih banaka, rezervisanja za trajne uloge i vanbilansne stavke. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

2.3. Nastavak poslovanja

Finansijski iskazi su pripremljeni na bazi koncepta nastavka poslovanja, koji podrazumijeva da će Banka nastaviti sa poslovanjem u predvidivoj budućnosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.3. Nastavak poslovanja (nastavak)

Na dan 31. decembra 2012. godine Banka je imala EUR 9,720 hiljada subordinisanog duga, a koeficijent solventnosti, izračunat od strane Banke iznosio je 10.63%.

Tokom 2012. godine, odnosno do datuma izdavanja ovih finansijskih izvještaja, Banka je aktivno smanjivala svoj kreditni portfolio, kroz proces dekonsolidacije kreditnog portfolia Banke, odnosno prodajom problematičnih plasmana i na bazi naplate potraživanja po osnovu datih kredita. U toku 2012. godine, novoodobreni krediti su iznosili EUR 33,6 miliona, dok je Banka naplatila u efektivni preko EUR 41 milion.

Banka je u toku 2012. godine takođe uložila značajne napore vezane za naplatu otpisanih potraživanja, koje su za rezultat imale realizovanu naplatu otpisanih plasmana i izvršena nova sticanja nepokretne imovine koja je predstavljala kolateral za otpisane plasmane, a koji su iznosili EUR 2.024 hiljada (2011. godina: EUR 2,220 hiljada), odnosno EUR 8.312 hiljada (2011. godina: EUR 8.238 hiljada). U cilju efikasnije prodaje stečenih nepokretnosti, a u saglasnosti sa relevantnom regulativom, Banka je u 2012. godini osnovala Društvo sa ograničenom odgovornošću First Assets Management Podgorica, čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja nekretnina.

U cilju poboljšanja poslovnih performansi Banke i konkurentnosti Banke na bankarskom tržištu Crne Gore, Banka je u 2012. godini uvela nove kreditne i depozitne proizvode i pružala bankarske usluge pod atraktivnijim uslovima i sprovela dekonsolidaciju kreditnog portfolia prodajom problematičnih plasmana, dok je rukovodstvo Banke preduzelo mjere koje su imale za rezultat smanjenje nivoa opštih troškova i koncentracije depozita u 2012. godini, prije svega umanjnjem depozita najvećih deponenata, sa trendom koji se nastavio i u 2013. godini. Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka je imala 165,865 deponenata, a od toga 158,504 fizičkih lica i 7,361 pravnih lica (31. decembar 2011. godine: ukupan broj deponenata: 143,587, fizička lica: 137,534, pravna lica: 6,053).

U toku 2012. godine Banka je održavala likvidnost iznad propisanog minimuma. Dalje, Rukovodstvo Banke je kao jedan od ključnih poslovnih ciljeva za 2013. godinu definisano poboljšanje likvidne pozicije Banke i smanjenje negativnog GAP-a. Kao rezultat niza preduzetih mjera i aktivnosti na kraju prvog kvartala 2013. godine Banka je značajno smanjila negativan kumulativni GAP do godinu dana i poboljšana je likvidna pozicija Banke, što je detaljno opisano u Napomeni 26. Ročna usklađenost finansijskih sredstava i obaveza. Rukovodstvo Banke je takodje definisalo plan za dalje smanjenje negativnog kumulativnog GAP, na čije smanjenje će, pored agresivnijih aktivnosti vezanih za redovnu naplatu plasmana i upravljnje depozitnim potencijalom, značajan efekat imati i realizacija planiranog priliva likvidnih sredstava po osnovu naplate potraživanja iz kolaterala i prodajom nekretnina, koji se vode u okviru stečene aktive.

Takođe u cilju unapređenja sistema korporativnog upravljanja i efikasnosti i efektivnosti sistema internih kontrola, Banka je u 2012. godini usvojila Metodologiju za identifikovanje i ocjenu značaja rizika, definisala katalog i matricu rizika, kao i usvojila druge nove politike i procedure Banke.

Kao krajnji pozitivan efekat svih gore opisanih preduzetih mjera i aktivnosti rukovodstva Banke, Banka je poslovnu 2012. godinu završila za pozitivnim rezultatom u iznosu od EUR 215 hiljada (2011: gubitak EUR 8.704 hiljade).

Banka je u 2012. godini imala i kontrolu Centralne banke Crne Gore sa stanjem na dan 31. oktobra 2012. godine, kojom je konstatovano da je koeficijent solventnosti Banke nakon izvršene korekcije kontrole iznosio 11.14%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda.

Prihodi i rashodi od naknada nastali su pružanjem, odnosno korišćenjem bankarskih usluga, a u iskazu o ukupnom rezultatu se priznaju u trenutku pružanja, odnosno korišćenja usluga. Prihodi po osnovu naknada za odobravanje kredita su takođe priznati u trenutku odobravanja kredita.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan iskaza o finansijskoj poziciji, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija iskaza o finansijskoj poziciji iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

3.3. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica Član 28 ("Sl. list CG", br. 80/04, br. 40/2008, 86/09, 73/10 i 14/12). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Osnovicu poreza na dobit predstavlja oporeziva dobit, koja se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u Iskazu o ukupnom rezultatu uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica (članovi 8 i 9 za usklađivanje prihoda i članovi 10 do 20 za usklađivanje rashoda).

Za utvrđivanje oporezive dobiti priznaju se prihodi u iznosima utvrđenim Iskazom o ukupnom rezultatu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo, izuzev prihoda i rashoda za koje je Zakonom o porezu na dobit pravnih lica propisan drukčiji način utvrđivanja.

Prihodi od dividendi i udjela u dobiti drugih pravnih lica, koji se izuzimaju se iz poreske osnovice primaoca, ako je njihov isplatilac obveznik poreza po Zakonu o porezu na dobit pravnih lica.

Kapitalnim dobitkom smatra se prihod koji poreski obveznik ostvari prodajom, odnosno drugim prenosom uz naknadu zemljišta, građevinskih objekata, imovinskih prava, udjela u kapitalu i hartija od vrijednosti. Kapitalni dobitak predstavlja pozitivnu, dok kapitalni gubitak predstavlja negativnu razliku između prodajne cijene imovine i njene nabavne cijene usklađene na način predviđen ovim zakonom. Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitcima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitcima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema iskazu o finansijskoj poziciji, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum iskaza o finansijskoj poziciji se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Porezi i doprinosi (nastavak)

Odloženi porez na dobit (nastavak)

Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim republičkim i lokalnim poreskim propisima.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se podrazumijevaju gotovina i sredstva kod Centralne banke Crne Gore i drugih banaka. Ekvivalenti gotovine iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji obuhvataju kratkoročna ulaganja sa rokom dospjeća do 90 dana.

3.5. Krediti

Kreditni odobreni od strane Banke evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita.

Kreditni su iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnice i ispravku vrijednosti koja je zasnovana na procjeni konkretno identifikovanih rizika za pojedine plasmane i rizika za koje iskustvo ukazuje da su sadržani u kreditnom portfoliju. U procjeni navedenih rizika rukovodstvo Banke primjenjuje metodologiju koju je propisala Centralna banka Crne Gore, koja je objelodanjena u napomeni 3.6.

3.6. Rezervisanja i ispravka vrijednosti nenaplativih potraživanja

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 60/2008 i 41/2009) i Odluci o izmjenama i dopunama Odluke o privremenim mjerama za upravljanje kreditnim rizikom („Sl. list CG“, br. 64/2009, 87/2009, 66/2010 i 70/2010) utvrđeni su: elementi upravljanja kreditnim rizikom, minimalni kriterijumi i način klasifikacije stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je Banka izložena kreditnom riziku, način obračuna i suspendovanja nenaplaćene kamate i način utvrđivanja minimalnih rezervacija za pokriće potencijalnih gubitaka koji proizilaze iz izloženosti Banke kreditnom riziku. Aktivu Banke izloženu riziku, u smislu ove Odluke čine krediti, pozajmice, kamate, naknade, potraživanja po osnovu lizinga, depoziti kod banaka i avansi i sve druge stavke bilansne aktive kod kojih je Banka izložena riziku neispunjenja obaveze dužnika, kao i izdate garancije, ostala jemstva, otvoreni akreditivi i odobreni, a još neiskorišćeni krediti, kao i druge vanbilansne stavke koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke.

Na osnovu navedene Odluke, krediti i druga aktiva izložena riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije:

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene,
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate,
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1, C2, C3 i C4 za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu,
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca, vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna i
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Rezervisanja i ispravka vrijednosti nenaplativih potraživanja (nastavak)

Iznos rezerve za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 3% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 15% do 50% na plasmane kategorije C, 75% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore suspenduje se obračunata nenaplaćena kamata i ne vrši dalji obračun kamate na nekvalitetnu aktivu, izuzev ukoliko je nekvalitetna aktiva obezbijeđena kvalitetnim sredstvima obezbijeđenja i nalazi se u procesu naplate, uz očekivanje da će se povraćaj aktive ostvariti u razumnom vremenskom roku koji u principu nije duži od tri mjeseca. Ukoliko Banka obustavi obračun kamate na nekvalitetnu aktivu, dužna je da dalji obračun kamate po istom osnovu vodi u vanbilansnim evidencijama i da u postupku klasifikacije, obračunatu kamatu klasifikuje u kategoriju E. Odlukom je takođe predviđeno da se rizična aktiva klasifikovana u kategoriju E otpiše iz bilansne aktive i evidentira u vanbilansnoj evidenciji kao "otpisani krediti".

Shodno Odluci i Odluci o izmjenama i dopunama Odluke o privremenim mjerama za upravljanje kreditnim rizikom, rezerva za gubitke po stavkama aktive obračunava se na osnovu knjigovodstvene vrijednosti uz prethodno oduzimanje odbitnih stavki sredstava obezbijeđenja po osnovu:

- neopozivih garancija Vlade Crne Gore, zemalja ili centralnih banaka zemalja OECD-a, banaka sa rejtingom minimalno BBB+, utvrđenom od strane agencije Standard & Poors, odnosno rejtingom koji je ekvivalentan rejtingu BBB+, a koji je utvrdila druga međunarodno priznata agencija, pravnih lica čije poslovanje kontroliše Centralna banka Crne Gore;
- kolaterala u vidu novčanog depozita.

U skladu sa izmjenama i dopunama navedenih odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, Banka je, imajući u vidu i prethodno navedene kriterijume za klasifikaciju, primijenjivala sljedeće procenatne i dane kašnjenja po kategorijama rizičnosti:

Kategorija Rizika	% rezervisanja	Dani kašnjenja
A	–	<30
B1, B2	3	31-90
C1	15	91-150
C2	30	151-210
C3	50	211-270
D	75	271-365
E	100	>365

3.7. Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Ulaganja u vlasničke finansijske instrumente, koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, priznaju se po trošku ulaganja, umanjenom za eventualnu ispravku vrijednosti koja odražava smanjenje vrijednosti usljed nastalih gubitaka u poslovanju pravnog lica.

Hartije od vrijednosti kojima se trguje predstavljaju hartije od vrijednosti koje se drže radi ostvarivanja dobiti po osnovu trgovanja u kratkom vremenskom roku. Hartije od vrijednosti kojima se trguje inicijalno se iskazuju po nabavnoj vrijednosti, a na dan bilansa po tržišnoj vrijednosti. Svi realizovani i nerealizovani dobiti po osnovu prodaje, odnosno promjene tržišne vrijednosti ovih hartija od vrijednosti se priznaju u korist prihoda, odnosno na teret rashoda.

Ulaganje u kapital zavisnih društava se iskazuje po istorijskom trošku ulaganja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea predstavljaju hartije od vrijednosti za koje postoji namjera i mogućnost držanja do isteka roka dospijea. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea se inicijalno evidentiraju po nabavnoj vrijednosti. Na dan iskaza o finansijskoj poziciji hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti uz umanjenje za rezervisanje za potencijalne gubitke.

3.9. Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva su na dan 31. decembra 2012. godine iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom sljedećih godišnjih stopa, s ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja.

Stope amortizacije koje Banka primjenjuje su:

Građevinski objekti	2.00%
Računari i prateća oprema	33.33%
Kancelarijski namještaj	15.00% - 16.66%
Motorna vozila	15.00%
Bankomati	12.50%
Ostala oprema	15.00%

Ulaganja u sredstva po osnovu tekućeg održavanja priznaju se kao rashod perioda u kom su nastala.

3.10. Nematerijalna sredstva

Stečene licence iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 33.33% kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 3 godine. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 33.33% kako bi se troškovi softvera raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

3.11. Stečena aktiva

Stečena aktiva predstavlja imovinu koja je postala vlasništvo Banke po osnovu naplate potraživanja za plasmane koji su bili obezbijeđeni navedenom imovinom. Banka je do 2011. godine evidentirala primljena sredstva po vrijednosti neotplaćene glavnice i pripadajućih kamata i drugih naknada u momentu sticanja prava.

Od 2011. godine Banka prilikom inicijalnog priznavanja stečene aktive, pored iznosa neotplaćene glavnice i pripadajućih kamata i naknada, uključuje i iznos poreza na promet nepokretnosti, u slučajevima gdje je iznos knjigovodstvene vrijednosti potraživanja od klijenta uvećan za porez na promet nepokretnosti manji od procijenjene vrijednosti nepokretnosti.

Gore opisanu promjenu računovodstvene politike Banka primjenjuje retrospektivno na prethodne periode i efekat promjene Banka knjiži kao korekciju početnog stanja akumuliranog gubitka za prethodnu godinu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Stečena aktiva (nastavak)

U skladu sa odredbama Odluke o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list Crne Gore“, br. 24/09 od 1. aprila 2009. godine i br. 66/2010 od 19. novembra 2010. godine i br 58/11 od 6. decembra 2011. godine), ulaganjima u nepokretnosti smatraju se stečene nepokretnosti, ukoliko od dana sticanja nije prošlo više od tri godine. Ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od 40% sopstvenih sredstava banke. Izuzetno, banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa od 40% sopstvenih sredstava, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi 40% sopstvenih sredstava banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava banke;
- 2) nakon umanjena sopstvenih sredstava banke, izvršenog u skladu sa tačkom 1), nivo sopstvenih sredstava i koeficijent solventosti banke prelaze zakonom propisani minimum.

Ulaganjima u nepokretnosti ne smatra se sticanje nepokretnosti u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja banke, ukoliko od dana sticanja nepokretnosti nije prošlo više od tri godine.

Rukovodstvo Banke nije evidentiralo efekte po osnovu izvršene procjene vrijednosti stečene aktive, obzirom da je ukupno procijenjena vrijednost svih stavki stečene aktive veća od prikazane vrijednosti u finansijskim izvještajima Banke i shodno tome, Rukovodstvo Banke smatra da ukupna vrijednost stečene aktive sa stanjem na dan 31. decembra 2012. godine nije procijenjena.

3.12. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju kada:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- kada je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava;
- kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza. Rezervisanja se razmatraju na datum svakog iskaza o finansijskoj poziciji i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje bi trebalo ukinuti preko iskaza o ukupnom rezultatu.

3.13. Beneficije zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. Banka je, takođe, obavezna da od bruto zarada zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati tim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

U skladu sa Zakonom o radu, Banka je u obavezi da isplati naknadu zaposlenima prilikom odlaska u penziju. Dugoročne obaveze po osnovu rezervisanja po osnovu otpremnina za odlazak u penziju nakon ispunjenih uslova predstavljaju sadašnju vrijednost očekivanih budućih isplata zaposlenima utvrđenu aktuarskim odmjeravanjem, uz diskontnu stopu od 9%.

U skladu sa kolektivnim ugovorom Banke, Banka je u obavezi da isplati jubilarne nagrade zaposlenima za 10, 20 i 30 godina rada kod istog poslodavca zaposlenom se može dodijeliti jubilarna nagrada, i to:

- za 10 godina rada - jedna prosječna zarada u Banci,
- za 20 godina rada - dvije prosječne zarade u Banci,
- za 30 godina rada - tri prosječne zarade u Banci.

Odluku o isplati jubilarne nagrade donosi Glavni izvršni direktor u saradnji sa sindikatom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.14. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji MRS 24 povezane strane su strane koje predstavljaju:

- društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno s drugim subjektima;
- pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nijesu ni povezano lice, niti zajedničko ulaganje investitora;
- fizičke osobe koje direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom;
- rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlaštenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

3.15. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni računovodstveni standard 32 – "Finansijski instrumenti: Objelodanjivanje i prikazivanje" predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao iznos za koji se neko sredstvo može razmijeniti, ili obaveza izmiriti, u transakciji između dobro obaviještenih i voljnih strana, međusobno suočenih. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

4. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2012.	2011.
Depoziti kod:		
- inostranih/domaćih banaka	38	99
- Centralne banke	35	63
	<u>73</u>	<u>162</u>
Kredit:		
- finansijske organizacije	-	13
- državne organizacije	129	1.164
- preduzeća	9.040	10.971
- fizička lica	5.711	5.875
	<u>14.880</u>	<u>18.023</u>
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	180	160
Ostali prihodi od kamata:		
- pravna lica - kartice	198	154
- komisioni poslovi	1	87
- fizička lica - kartice	969	922
- minusi na tekućim računima	750	968
	<u>1.918</u>	<u>2.131</u>
	<u><u>17.051</u></u>	<u><u>20.476</u></u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

4. PRIHODI I RASHODI KAMATA (nastavak)

b) Rashodi kamata

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2012.	2011.
Depoziti:		
- finansijskih institucija	34	16
- državnih organizacija	272	501
- preduzeća	4.244	5.544
- fizičkih lica	2.666	3.419
	<u>7.216</u>	<u>9.480</u>
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama		
- finansijskih institucija	5	41
- državnih organizacija	131	178
	<u>136</u>	<u>219</u>
Subordinisani dugovi i hibridni instrumenti	<u>860</u>	<u>950</u>
	<u>8.212</u>	<u>10.649</u>

5. TROŠKOVI ZA GUBITKE, neto

a) Knjiženja u korist prihoda/(na teret rashoda), neto

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2012.	2011.
(Izdvajanje)/ukidanje rezervisanja po osnovu:		
- kredita	(13.879)	(11.657)
- kamata	(1.863)	(2.259)
- depozita kod banaka	(5)	(92)
- faktoringa	985	(985)
- ostale aktive	(36)	310
- vanbilansnih stavki	292	28
- rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	(98)	6
- hartija od vrijednosti – svođenje na fer vrijednost	(45)	(13)
Ukidanje rezervisanja za prodana potraživanja, uključena u aktivni portfolio Banke, a koja su predmet Ugovora o prenosu potraživanja, zaključenog između Banke i Lunez One S.R.O., Češka Republika:		
- krediti	4.194	-
- kamata	344	-
- naknada	2	-
Ukidanje rezervisanja za prodana otpisana potraživanja, koji su predmet Ugovora o prenosu potraživanja, zaključenog između Banke i Lunez One S.R.O., Češka Republika:		
- krediti	2.529	-
- kamata	231	-
	<u>(7.349)</u>	<u>(14.662)</u>
- Prihodi po osnovu naplate potraživanja	<u>13.611</u>	<u>10.458</u>
	<u>6.262</u>	<u>(4.204)</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

5. TROŠKOVI ZA GUBITKE, neto (nastavak)

b) Prihodi po osnovu naplate potraživanja

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2012.	2011.
Naplata otpisanih potraživanja	2.024	2.220
Sticanje nepokretne imovine koja je predstavljala kolateral za otpisane plasmane	8.312	8.238
Efekti prodaje potraživanja:		
- Naplata suspendovane kamate prodajom potraživanja	794	-
- Vraćanja prethodno prodatih potraživanja od dužnika Banke u kreditni portfolio Banke i ukidanje diskontovanog iznosa obračunate suspendovane kamate, koja je bila uključena u ukupan iznos prodatih potraživanja Hemstead-u na osnovu Ugovora o prodaji potraživanja iz 2011. godine	(411)	-
-Vraćanja prethodno prodatih potraživanja od dužnika Banke u kreditni portfolio Banke i ukidanje diskonta po kome su potraživanja od dužnika, inicijalno prodana Heamstead-u, na bazi Ugovora o prodaji potraživanja iz 2011. godine	2.039	-
-Ukidanje diskonta koji se odnosi na plasmane koje Hemstead zadržava na bazi Ugovora o djelimičnom poravnanju iz 2012. godine	853	-
	<u>13.611</u>	<u>10.458</u>

Prihodi po osnovu naplate potraživanja u iznosu od EUR 13.611 hiljada najvećim dijelom uključuju prihode po osnovu realizovane naplate otpisanih plasmana i izvršenih novih sticanja nepokretne imovine koja je predstavljala kolateral za otpisane plasmane, a koji su u toku 2012. godine iznosili EUR 2.024 hiljada (2011. godina: EUR 2.220 hiljada), odnosno EUR 8.312 hiljada (2011.godina: EUR 8.238 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

5. (TROŠKOVI ZA GUBITKE)/PRIHODI OD UKIDANJA REZERVISANJA, neto (nastavak)

c) Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

U hiljadama EUR

	Kredit i poslovi lizinga (napomena 11)	Kamate (napomena 16)	Depoziti kod banaka		Ostala aktiva (napomena 16)	Hartije od vrijednosti (napomena 15)	Rezervisanja za		Vanbilansna evidencija (napomena 22)	Rezerve za operativni rizik (napomena 22)	Ukupno
			(napomena 10)	(napomena 12)			otpremne (napomena 21)				
Stanje na početku godine	18.142	1.128	92	985	40	626	80	484	12	21.589	
Ispravke vrijednosti u toku godine	13.879	1.863	5		36	45	98		-	15.926	
Otpis kredita/kamate/naknada i prenos na vanbilansnu evidenciju	(6.074)	(1.105)	-	-	(2)	-	-	-	-	(7.181)	
Otpis kredita/kamata na osnovu sticanja	(6.939)	(550)	-	-	(4)	-	-	-	-	(7.493)	
Ukidanje rezervisanja za prodane aktivne kredite, koji su predmet Ugovora o prenosu potraživanja, zaključenog između Banke i Luneza (napomena 12)	(4.194)	(344)	-	-	(2)	-	-	-	-	(4.540)	
Ukidanje indirektnih otpisa plasmana i rezervisanja	-	-	-	(985)	-	-	-	(292)	-	(1.277)	
Vraćanje prethodno otpisanih plasmana sa vanbilansa u bilans	604	6								610	
Stanje na kraju godine	15.418	998	97	-	68	671	178	192	12	17.634	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

6. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2012.	2011.
Naknade po kreditima	425	278
Naknade po vanbilansnim poslovima	567	623
Naknade za usluge platnog prometa	963	968
Naknade - devizni poslovi	470	415
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	120	168
Naknade - Master i Visa kartice	207	178
Naknade - elektronsko bankarstvo	164	72
Naknade - bankomati	178	202
Ostale naknade i provizije	370	329
	<u>3.464</u>	<u>3.233</u>

b) Rashodi od naknada

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2012.	2011.
Naknade za usluge platnog prometa - Centralna banka	327	247
Naknade za usluge međunarodnog platnog prometa	119	79
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	800	887
Naknade i provizije - First Data	160	208
Predplate-elektronsko bankarstvo – PP	133	137
Naknade, provizije i fakture - Master i Visa kartica	197	171
Naknada po prodatim potraživanjima (diskont)	7.301	4.629
Ostale naknade i provizije	94	121
	<u>9.131</u>	<u>6.479</u>

7. OSTALI PRIHODI, neto

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2012.	2011.
Neto dobiti po osnovu nerealizovanih kursnih razlika	34	81
Dobici po osnovu trgovine hartijama od vrijednosti	-	43
Prihodi po osnovu raspodjele dividendi	1.371	-
Ostali prihodi	149	60
	<u>1.554</u>	<u>184</u>

Na osnovu Odluke Odbora direktora Banke, br 04/2122.4 od 30. marta 2012. godine, donijetoj u ime osnivača MFI Montenegro Investments Credit Podgorica, ukupna dobit MFI Montenegro Investments Credit Podgorica od EUR 1.494 hiljade, umanjena za porez u iznosu od EUR 123 hiljade je raspoređena u dividendu Banci.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

8. OPŠTI TROŠKOVI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2012.	2011.
Neto zarade	2.188	2.366
Porezi i doprinosi na zarade	1.485	1.659
Zimnica i porezi i doprinosi na zimnicu	178	177
Topli obrok, prevoz i porezi i doprinosi	44	52
Troškovi jubilarnih nagrada i otpremnina	9	7
Naknade članovima Upravnog odbora i porezi i doprinosi	132	139
Ugovor o djelu i porezi i doprinosi	146	180
Ostali troškovi i naknade zaposlenima	83	44
Troškovi zakupa	1.743	1.838
Troškovi održavanja, obezbjeđenja i drugi troškovi imovine	1.048	1.154
Troškovi amortizacije:		
- nekretnina, postrojenja i opreme	954	979
- nematerijalnih ulaganja	64	132
Troškovi osiguranja imovine	57	72
Troškovi poreza	335	679
Troškovi sponzorstva i donatorstva	116	118
Troškovi reklame i marketing	289	139
Troškovi električne energije, goriva, grejatja i vode	236	242
Troškovi prevoza novca	174	126
Usluge telekomunikacija i poštarine	280	301
Kancelarijski material	117	104
Profesionalne provizije i troškovi	395	494
Troškovi izgubljenih sporova i takse	34	31
Kapitalni gubitci	-	10
Ostali troškovi	174	231
	<u>10.281</u>	<u>11.274</u>

Ukupni troškovi zakupa Banke u 2012. godini iznose EUR 1.743 hiljade (2011. godine: EUR 1.833 hiljade) i najvećim dijelom se odnose na zakup upravne zgrade u Bulevaru Petra Cetinjskog u Podgorici, kao i na zakup poslovnog prostora u ulici Vuka Karadžića u Podgorici.

Troškovi održavanja imovine i obezbjeđenja u ukupnom iznosu od EUR 1.048 hiljade (2011. godine: 1.154 hiljada) se najvećim dijelom odnose na obezbjeđenje poslovnog prostora u iznosu od EUR 448 hiljada, održavanje osnovnih sredstava i softvera u iznosu od EUR 346 hiljade i čišćenje poslovnog prostora u iznosu od EUR 138 hiljade.

9. POREZI I DOPRINOSI IZ DOBITI

a) Komponente poreza na dobit

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2012.	2011.
Tekući porez	-	-
Odloženi poreski prihodi	47	83
	<u>47</u>	<u>83</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

9. POREZI I DOPRINOSI IZ DOBITI (nastavak)

b) Usaglašavanje iznosa tekućeg poreza i proizvoda dobiti prije oporezivanja i propisane poreske stope

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2012.	2011.
Dobitak/(Gubitak) prije oporezivanja	168	(8.787)
Porez na dobitak po stopi od 9%	15	(791)
Poreski efekat rashoda koji se ne priznaju u poreske svrhe	1	-
Nepriznati poreski gubici	18	769
Prihodi od dividendi	(123)	-
Ostalo	136	105
	<u>47</u>	<u>83</u>
Poreski efekat na iskaz o ukupnom rezultatu		
Efektivna poreska stopa	27.98%	(0.94%)

Odloženi porezi se odnose na razliku u vrijednosti osnovnih sredstava za računovodstvene i poreske svrhe.

Godina nastanka	Godina isteka	Nepriznata odložena poreska sredstva
2008	2013	(22.831)
2010	2015	(6.423)
2011	2016	(8.543)
		<u>(37.797)</u>

Prenijeti poreski gubici koje Banka nije priznala kao odložena poreska sredstva na dan 31. decembra 2012. godine, usljed neizvjesnosti po pitanju ostvarivanja dobitka u narednim godinama naspram kog bi se ovi poreski gubici mogli iskoristiti, iznose EUR 37.797 hiljada.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	5.159	3.807
- u stranoj valuti	848	853
Privremeni račun - naplata kartica	128	1
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	14.181	15.060
Žiro račun	2.933	4.390
Korespodentni računi kod:		
- inostranih banaka	2.890	4.335
Depoziti kod internacionalnih finansijskih institucija	844	4.043
Oročeni depoziti kod:		
- domaćih banaka	902	885
- inostranih banaka	-	20
	<u>27.885</u>	<u>33.394</u>
Rezerve za potencijalne gubitke (napomena 5c)	(97)	(92)
	<u>27.788</u>	<u>33.302</u>

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. Decembra 2012. i 2011. godine predstavlja minimum izdvojenih depozita u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore, na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore“ (“Sl. list CG”, br. 35/2011).

U skladu sa odredbama Odluke o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore, banke obračunavaju, izdvajaju i održavaju obaveznu rezervu na depozite po vidjenju i oročene depozite, primjenom stope od:

- 9.5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 8.5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 9.5%.

Obračunatu obaveznu rezervu banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Banka može do 25%, a u skladu sa Odlukom o dopuni Odluke o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore («Sl.list CG» br.22/12) koja je stupila na snagu u aprilu 2012. godine 35% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora.

Na 25%, a u skladu sa Odlukom o dopuni Odluke o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore («Sl.list CG» br.22/12) koja je stupila na snagu u aprilu 2012. godine na 15% izdvojenih sredstava obavezne rezerve banke, Centralna banka plaća banci mjesečno naknadu obračunatu po stopi od 1% na godišnjem nivou, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec.

Banke mogu da koriste beskamatno do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve za održavanje dnevne likvidnosti ako korišćeni iznos vrate istog dana.

Na iznos korišćenih sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana i na iznos razlike između obračunate i manje izdvojene obavezne rezerve po osnovu nepravilnog obračuna ili u propisanom roku ne izdvojene obavezne rezerve, banka plaća naknadu, po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Banka u toku 2012. i 2011. godine nije koristila obaveznu rezervu za održavanje likvidnosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

10. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD DEPOZITNIH INSTITUCIJA (nastavak)

Depoziti kod internacionalnih finansijskih institucija u ukupnom iznosu od EUR 844 hiljade (31. decembra 2010. godine: EUR 4.043 hiljade) se odnose na položena sredstva na ime usluga portfolio menadžmenta kod Atlas Capital Financial Services Limited na neodređeni period počev od 26. januara 2011. godine u iznosu od EUR 115 hiljada i položena sredstva na ime obezbjeđenja urednog izvršenja obaveza plaćanja za Master Card kod HSBC Bank UK na neodređeni period, počev od 9. februara 2009. godine, bez kamate u iznosu od EUR 729 hiljade.

Oročeni depoziti kod domaćih banaka u ukupnom iznosu od EUR 902 hiljada (31. decembra 2010. godine: EUR 885 hiljade) odnose se na položena sredstva kod NLB Montenegro Banka a.d., Podgorica radi obezbjeđenja obaveza preduzeca Kapacity d.o.o., Podgorica, na period od godinu dana, sa početkom oročenja od 27. marta 2012. godine, uz kamatnu stopu od 5% godišnje u iznosu od EUR 645 hiljada i položena sredstva kod NLB Montenegro Banka a.d., Podgorica na ime depozita za VISA card na neodređeni period počev od 20. januara 2009. godine u iznosu od EUR 257 hiljada, sa kamatnom stopom od 1% godišnje.

11. KREDITI I POSLOVI LIZINGA

	31. decembar 2012.	U hiljadama EUR 31. decembar 2011.
Dospjeli krediti:		
- opštine (javne organizacije)	137	1.242
- privredna društva u privatnom vlasništvu	5.758	9.378
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	58	2
- javne organizacije	20	4
- fizička lica	4.630	3.770
- inostrane firme	236	500
- Ostalo		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	6	15
	<u>10.845</u>	<u>14.911</u>
Kratkoročni krediti:		
- opštine (javne organizacije)	-	333
- privredna društva u privatnom vlasništvu	14.255	16.708
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	-	900
- javne organizacije	76	145
- fizička lica	31.047	32.919
- privredna društva u privatnom vlasništvu	23	160
- fizička lica	35	98
	<u>45.436</u>	<u>51.263</u>
Dugoročni krediti:		
- opštine (javne organizacije)	321	474
- privredna društva u privatnom vlasništvu	61.944	70.715
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	100	650
- javne organizacije	273	529
- fizička lica	35.822	40.143
- inostrane firme	3.995	3.452
	<u>102.455</u>	<u>115.963</u>
Bruto krediti	<u>158.736</u>	<u>182.137</u>
Minus: Rezerve za kreditne gubitke (5 c)	<u>(15.418)</u>	<u>(18.142)</u>
	<u>143.318</u>	<u>163.995</u>

Banka je u toku 2012. godine odobrila kredite pravnim i fizičkim licima u iznosu od EUR 33.6 miliona.

Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka je imala EUR 35.440 hiljada restrukturiranih kredita kojima je produžen rok otplate, EUR 9.630 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno preuzimanje potraživanja dužnika prema trećem licu, na ime potpune ili djelimične naplate kredita, EUR 2.242 hiljada restrukturiranih kredita po osnovu kapitalizovanja kamate po kreditu i EUR 8.812 hiljada restrukturiranih kredita sa ostalim izmijenjenim uslovima kojima se olakšava finansijska pozicija dužnika.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

11. KREDITI I POSLOVI LIZINGA (nastavak)

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najvećim dijelom odobravani za obrtna sredstva sa rokom od 3 do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti odobravani na period 1 do 5 godina i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, građevinarstva, usluga, turizma i ugostiteljstva.

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najčešće odobravani uz kamatnu stopu od 9.99% do 12% na godišnjem nivou, s izuzetkom overdraft kredita koji su uglavnom odobravani sa kamatnom stopom u rasponu 12% do 14%. Kamatna stopa za dugoročne kredite kretala se u rasponu od 6M Euribor+800 bps do 6M Euribor+1200 bps.

Kratkoročni krediti stanovništvu su najvećim dijelom odobravani za refinansiranje obaveza prema Banci i drugim finansijskim institucijama i kao gotovinski nenamjenski krediti, sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 9.99% do 13% na godišnjem nivou. Krediti stanovništvu (charge i revolving kreditne kartice), odobravani su sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 14% do 16%. Banka u toku 2012. godine nije odobravala dugoročne kredite stanovništvu, koji obuhvataju kredite za stambenu izgradnju, adaptaciju stambenog i poslovnog prostora i ostale namjene.

U toku 2012. godine Banka je u značajnoj mjeri odobravala penzionerske kredite sa kamatnom stopom 9.99%.

Dalje, u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o privremenim mjerama za ograničenje kamatnih stopa, koja je stupila na snagu 17. novembra 2012. godine, maksimalne godišnje efektivne kamatne stope na kredite koje je Banka odobravala posle 17. novembra 2012. godine, kao i na kredite kojima se refinansiraju krediti odobreni prije 17. novembra 2012. godine su privremeno ograničene na nivou od 14% i 15%, na kredite odobrene pravnim odnosno fizičkim licima. Ograničenje se odnosi na period od šest mjeseci od datuma stupanja na snagu gore pomenute Odluke. Pomenuta ograničenja efektivne kamatne stope se ne primjenjuju na zaduženja po kreditnim karticama i minusnim saldima po računima.

Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane Banke u kreditnom portfoliju obuhvata najvećim dijelom komitente sa sjedištem na području Crne Gore.

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita komitentima od strane Banke je sljedeća:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Poljoprivreda, lov i ribolov	448	1.762
Rudarstvo i energetika	3.826	7.219
Građevinarstvo	16.930	18.808
Trgovina	21.634	27.468
Usluge, turizam, ugostiteljstvo	11.086	7.543
Transport, skladištenje, PTT, komunikacije	10.631	11.690
Administracija, druge javne usluge	845	5.895
Finansije	3.199	4.664
Trgovina nekretninama	3.795	3.288
Stanovništvo	71.534	76.930
Ostalo	14.808	16.870
	<u>158.736</u>	<u>182.137</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

12. FAKTORING

	31. decembar 2012.	U hiljadama EUR 31. decembar 2011.
Potraživanja po osnovu zaključenih Ugovora o prenosu potraživanja Banke sa:		
- Hemstead Invested Limited (Ugovor o prenosu potraživanja od 19. septembra 2011. godine)	-	13.642
- Hemstead Invested Limited (Ugovor o prenosu potraživanja od 31. decembra 2010. godine)	-	1.313
- Lunez One, s.r.o., Czech Republic (Ugovor o prenosu potraživanja od 15. novembra 2012. godine)	7.778	-
- Hemstead Invest Limited (Ugovor o prenosu potraživanja od 03. oktobra 2012. godine)	13.470	-
Bruto potraživanja	21.248	14.955
Minus: Rezerve za potencijalne gubitke (napomena 5c)	-	(985)
	<u>21.248</u>	<u>13.970</u>

Na dan 31. decembra 2012. godine, potraživanja po osnovu faktoring poslova iznose EUR 21.248 hiljada, bruto (31. decembra 2011. godine: EUR 14.955 hiljade).

Banka je na dan 1. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest limited, Kipar zaključila Ugovor o djelimičnom poravanju, kojim je regulisano djelimično poravnanje obaveza, koje su bile predmet Ugovora o prodaji potraživanja zaključenih u prethodnom periodu, preuzimanje preostalog dijela portfolia, raskidanje prethodno zaključenih Ugovora o prodaji potraživanja zaključenih između Banke i Hemstead Invest limited, Kipar u 2010. i 2011. godini.

Dalje, Banka je dan 3. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest limited, Kipar zaključila Ugovor o prodaji potraživanja, koja uključuju dio portfolia potraživanja preuzetih od Hemstead Invest limited, Kipar na bazi gore pomenutog Ugovora o delimičnom poravanju, u kome definisana prodajna vrijednost iznosi EUR 13.470 hiljade, što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

U skladu sa pomenutim Ugovorom, Hemstead Invest limited, Kipar se obavezuje da plati Banci prodajnu vrijednost prodatih potraživanja izdavanjem mjenice u korist Banke, čija je nominalna vrijednost jednaka iznosu prodajne cijene i krajnjim datumom dospelja od 36 mjeseci od datuma izdavanja mjenice. Mjenica je u potpunosti plativa na dan dospelja, međutim može se unaprijed platiti jedan njen dio ili cjelokupan iznos u bilo kom trenutku prije datuma dospelja. Mjenica nosi gotovinski kupon sa kamatom od 1% na godišnjem nivou, plativom na polugodišnjem nivou i rokom dospelja prvog plaćanja nakon isteka 12 mjeseci od datuma Ugovora. Potraživanja Banke su obezbijeđena zalogom na potraživanjima koji su predmet prodaje.

Banka je informisana, da je Hemstead Invest limited, Kipar u 2013. godini ustupio Zurekon s.r.o. Prag, Republika Češka potraživanja, koja su predmet gore pomenutog Ugovora o prodaji potraživanja, zaključenog između Banke i Hemstead Invest limited, Kipar u oktobru 2012. godine.

Banka je na dan 15. novembra 2012. godine sa Lunez One S.R.O., Češka Republika – odnosno SPV-jem renomiranog investicionog fonda Slavia Capital Group, Bratislava, zaključila Ugovor o prodaji potraživanja. Prodajna vrijednost ovih potraživanja iznosi EUR 7.778 hiljade, što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

U skladu sa pomenutim Ugovorom, Lunez One S.R.O., Češka Republika se obavezuje da plati Banci prodajnu vrijednost prodatih potraživanja uplatom iznosa od EUR 778 hiljade u roku od 10 dana od datuma stupanja na snagu Ugovora, dok će za preostali iznos potraživanja biti plaćen izdavanjem mjenice u korist Banke, nominalne vrijednosti od EUR 7.000 hiljada i krajnjim datumom dospelja od 36 mjeseci od datuma izdavanja mjenice. Mjenica je u potpunosti plativa na dan dospelja, međutim može se unaprijed platiti jedan njen dio ili cjelokupan iznos u bilo kom trenutku prije datuma dospelja. Mjenica nosi gotovinski kupon sa kamatom od 1% na godišnjem nivou, plativom na polugodišnjem nivou i rokom dospelja prvog plaćanja nakon isteka 12 mjeseci od datuma Ugovora. Potraživanja Banke su obezbijeđena zalogom na potraživanjima koji su predmet prodaje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

13. POSLOVNI PROSTOR I OSTALA FIKSNA AKTIVA

	U hiljadama EUR			
	Zemljiste	Građevinski objekti	Oprema i ostala sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na početku godine	148	1.409	7.281	8.838
Povećanja	-	-	153	153
Stanje na kraju 2011. godine	148	1.409	7.434	8.991
Nabavna vrijednost				
Stanje na početku godine	148	1409	7434	8.991
Povećanja	-	-	152	152
Prodaja	-	-	(6)	(6)
Stanje na kraju 2012. godine	148	1.409	7.580	9.137
Ispravka vrijednosti				
Stanje na početku godine	-	689	3.717	4.406
Amortizacija	-	28	951	979
Stanje na kraju 2011. godine	-	717	4.668	5.385
Ispravka vrijednosti				
Stanje na početku godine	-	717	4.668	5.385
Amortizacija	-	28	926	954
Prodaja	-	-	(3)	(3)
Stanje na kraju 2012. godine	-	745	5.591	6.336
Neotpisana vrijednost na dan:				
- 31. decembra 2012. godine	148	664	1.989	2.801
- 31. decembra 2011. godine	148	692	2.766	3.606

Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

14. STEČENA AKTIVA

Na dan 31. decembra 2012. godine stečena aktiva Banke se sastoji od stečenih nepokretnosti u iznosu od EUR 31.948 hiljada i hartija od vrijednosti u iznosu od EUR 220 hiljada po osnovu odobrenih kredita ranijih godina (31. decembra 2011. godine: EUR 25.689 hiljada, odnosno EUR 220 hiljada). Stečena aktiva se vrednuje u visini duga. Najznačajniji dio stečenih nepokretnosti se odnosi na stambeni i poslovni prostor, zemljište i slične nepokretnosti. Rukovodstvo Banke nije evidentiralo imparitetne gubitke po osnovu izvršene procjene vrijednosti stečene aktive koja je namijenjena prodaji u iznosu EUR 1.309 hiljada, obzirom da je ukupno procijenjena vrijednost svih stavki stečene aktive (ne uključujući hartije od vrijednosti) u iznosu od EUR 33.606 hiljada, veća od prikazane vrijednosti u finansijskim iskazima Banke za iznos od EUR 1.622 hiljada i shodno tome, rukovodstvo Banke smatra da ukupna vrijednost stečene aktive sa stanjem na dan 31. decembra 2012. godine nije precijenjena.

Na nepokretnostima čija knjigovodstvena vrijednost na dan 31. decembra 2012. godine iznosi EUR 1.756 hiljada, od čega se EUR 364 hiljade odnosi na nepokretnost za koju je Banka dobila Rešenje Uprave za nekretnine o prenosu prava svojine, Banka do dana završetka revizije nema uknjiženo vlasništvo.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

15. ULAGANJA U KAPITAL DRUGIH PRAVNIH LICA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
<i>Banke i finansijske organizacije:</i>		
- Lovćen osiguranje A.D., Podgorica	236	236
- FZU Euro fond, Podgorica	155	155
- FYU Trend, Podgorica	98	98
- Montenegro investment credit d.o.o., Podgorica	904	900
- FZU HLT Fond, Podgorica	56	56
- FZU Atlas Mont, Podgorica	27	27
- FZU MONETA, Podgorica	30	30
- MONTENEGRO BERZA ad, Podgorica	35	35
- CG BROKER ad, Podgorica	36	36
- Ostala privredna društva (ispod 5% kapitala I klase)	5	6
	1.582	1.579
<i>Ostala privredna društva:</i>		
- First Assets Management d.o.o., Podgorica	2.348	100
- Kombinat aluminijuma A.D., Podgorica	139	139
- Izbor A.D., Bar	75	75
- Solana Bajo Sekulić A.D., Ulcinj	37	37
- HK Željezara Nikšić A.D., Nikšić	25	25
- Jugopetrol ad, Kotor	6	6
- Rudnik uglja ad, Pljevlja	4	4
- Ostalo	1	1
	2.635	387
Minus: Svođenje na fer vrijednost (napomena 5c)	(671)	(626)
	3.546	1.340

Na dan 31. decembra 2012. godine, učešće Banke u Montenegro investment credit d.o.o., Podgorica iznosi 904 hiljada EUR. Ugovorom o prenosu osnivačkog udjela zaključenog 29. juna 2007. godine, sa Montenegro Investment holding d.o.o., Podgorica, prenosi se cjelokupan osnivački ulog Montenegro Investment holding-a d.o.o., Podgorica odnosno 99.83% kapitala na Banku. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke broj 04/2032.11 od 28. marta 2012. godine, Banka je kupila udio od 0.17% od drugog osnivača MFI Montenegro Investments Credit Podgorica i time postala 100% vlasnik kapitala pomenutog Društva.

Na bazi Odluke Odbora Direktora Banke od 4. avgusta 2011. godine, Banka je osnovala društvo sa ograničenom odgovornošću First Assets Management Podgorica ("FAM DOO Podgorica") na neodređeno vrijeme, kao jednočlano društvo čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina, uplatom osnivačkog uloga u iznosu od EUR 100 hiljada u novcu. Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rešenje o osnivanju FAM DOO Podgorica dana 12. avgusta 2011. godine. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke od 31. decembra 2012. godine, Banka je povećala ulog u Društvo unošenjem nenovčanog uloga koji se odnosi na nepokretnosti prenijete sa stečene aktive u iznosu od FAM EUR 2.248 hiljada. Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka u kapitalu FAM DOO Podgorica učestvuje sa 100%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

16. OSTALA AKTIVA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Potraživanja za kamate i naknade	4.017	5.002
Potraživanja za garancije i jemstva	42	-
Nematerijalna ulaganja	60	89
Unapred plaćeni troškovi:		
- adaptacije objekata uzetih u zakup	471	189
- ostali troškovi	22	22
Dati avansi:		
- dobavljači	76	78
- krediti	779	779
Potraživanja od zaposlenih	195	177
Ostala potraživanja	219	116
Odložena poreska sredstva	128	81
	<u>6.009</u>	<u>6.533</u>

Promjene na nematerijalnim ulaganjima u toku 2012. i 2011. godine su bile sljedeće:

	U hiljadama EUR Softveri i licence
Nabavna vrijednost	
Stanje na početku godine	881
Povećanja	48
Stanje na kraju 2011. godine	<u>929</u>
Nabavna vrijednost	
Stanje na početku godine	929
Povećanja	35
Stanje na kraju 2012. godine	<u>964</u>
Ispravka vrijednosti	
Stanje na početku godine	708
Amortizacija	132
Stanje na kraju 2011. godine	<u>840</u>
Ispravka vrijednosti	
Stanje na početku godine	840
Amortizacija	64
Stanje na kraju 2012. godine	<u>904</u>
Neotpisana vrijednost na dan:	
- 31. decembra 2012. godine	60
- 31. decembra 2011. godine	<u>89</u>

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Rezerve za potencijalne gubitke na ostalu aktivu:		
- kamate (napomena 5c)	(998)	(1.128)
Ostala aktiva:		
- naknade (napomena 5c)	(26)	(40)
- potraživanja za garancije i jemstva (napomena 5c)	(42)	-
	<u>(68)</u>	<u>(40)</u>
	<u>(1.066)</u>	<u>(1.168)</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

17. DEPOZITI

	31. decembar 2012.	U hiljadama EUR 31. decembar 2011.
Depoziti po viđenju:		
- banke i finansijske institucije	442	586
- Vlada RCG	1.892	4.943
- Vladine agencije	525	527
- opštine (javne organizacije)	1.698	3.233
- institucije Vlade	933	478
- fondovi	3.255	315
- privredna društva u privatnom vlasništvu	14.442	14.045
- EPCG	4.195	1.559
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	9.721	18.876
- preduzetnici	266	342
- fizička lica	18.979	17.070
- neprofitne organizacije	869	889
- organizacije u javnom vlasništvu	1.919	842
- agencije	458	-
- ostali	6	4
	<u>59.600</u>	<u>63.709</u>
Kratkoročni depoziti:		
- banke i finansijske institucije	50	150
- Vlada RCG	9.384	9.000
- Vladine agencije	46	503
- fondovi	850	4.245
- opštine (javne organizacije)	1.000	1.370
- privredna društva u privatnom vlasništvu	9.558	12.056
- EPCG	48.000	56.000
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	8.863	3.385
- neprofitne organizacije	105	100
- organizacije u javnom vlasništvu	370	360
- fizička lica	30.884	39.076
- agencije	1.500	-
- ostali	100	15
	<u>110.710</u>	<u>126.260</u>
Dugoročni depoziti:		
- banke i finansijske institucije	50	68
- Vlada RCG	30	1.454
- fondovi	1.450	-
- Vladine agencije		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	6.709	3.993
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	470	1.270
- organizacije u javnom vlasništvu		
- neprofitne organizacije	127	-
- fizička lica	20.146	12.724
- agencije		
- ostali	-	5
	<u>28.982</u>	<u>19.514</u>
	<u>199.292</u>	<u>209.483</u>

Depoziti po viđenju u EUR stanovništva su deponovani po kamatnoj stopi od 0.25% na godišnjem nivou, dok su depoziti po viđenju u stranoj valuti stanovništva deponovani na beskamnatnim računima. Na depozite po viđenju preduzeća u EUR kamatna stopa se kretala u rasponu od 0.25% do 0.50% godišnje u zavisnosti od prosječnog stanja na računu. Za deponente sa prosječnim stanjem depozita po viđenju preko EUR 250 hiljada ugovara se posebna kamatna stopa. Depoziti po viđenju u stranoj valuti preduzeća su deponovani na beskamnatnim računima.

Kratkoročni depoziti stanovništva u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.30% do 5.40% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Dugoročni depoziti stanovništva u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 5.10% do 6.20% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

17. DEPOZITI (nastavak)

Kratkoročni depoziti stanovništva u stranoj valuti bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.10% do 1.80% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja. Dugoročni depoziti stanovništva u u stranoj valuti bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.30% do 3.00% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja.

Kratkoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.30% do 5.40% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Dugoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 4.40% do 6.20% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Za oročene iznose preko EUR 250 hiljada, kao i za sve depozite sa namjenom ugovara se posebna kamatna stopa.

Kratkoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.10% do 1.10% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja. Dugoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0.35% do 1.70% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja.

Na dan 31. decembra 2012. godine kratkoročni depoziti EPCG-a u ukupnom iznosu od EUR 48.000 hiljada uključuju tri depozita u iznosu od EUR 28.000 hiljada, EUR 17.500 hiljada i EUR 2.500 hiljada, oročenih na period od 1 mjeseca, 6 mjeseci i 12 mjeseci, po godišnjoj kamatnoj stopi od 1.5% do 5.80%.

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o privremenim mjerama za ograničenje kamatnih stopa, koja je stupila na snagu 17. novembra 2012 godine, Banka je privremeno, na period od šest mjeseci, ograničila maksimalne godišnje kamatne stope na depozite na sledećem nivou:

- 0.5% na depozite oročene do jednog mjeseca
- 3.5% na depozite oročene od 1 do 3 mjeseca
- 4.5% na depozite oročene od 3 do 12 mjeseci i
- 6.0% na depozite oročene preko 12 mjeseci.

18. OBAVEZE PO UZETIM KREDITIMA I POZAJMICAMA

	Valuta	U hiljadama EUR	
		31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
<i>Obaveze prema domaćim kreditorima:</i>			
Centralna banka Crne Gore	EUR	22	45
		22	45
<i>Obaveze prema inostranim kreditorima:</i>			
Steirnerische Bank und Sparkassen AG	EUR	-	148
Landesbank Berlin AG	EUR	90	223
		90	371
		112	416

Banka je zaključila ugovor o kreditu sa Steirnerische Bank und Sparkassen AG na dan 21. februara 2007. godine, na period od pet godina uz kamatnu stopu u visini EURIBOR-a uvećanog za 2% na godišnjem nivou. Kredit je namijenjen refinansiranju. Na dan 31. decembra 2012. godine Banka je u potpunosti izmirila obaveze po osnovu ovog kredita.

Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka ima obaveze prema Landesbank Berlin AG u iznosu od EUR 90 hiljade, po osnovu ugovora o dugoročnim kreditima zaključenih 27. februara 2007. godine i 1. decembra 2008. godine na 5 godina u svrhu nabavke ATM mašina, uz kamatnu stopu u visini EURIBOR-a uvećanog za 1.75% na godišnjem nivou.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

19. OBAVEZE PREMA VLADI I VLADINIM AGENCIJAMA

	Valuta	U hiljadama EUR	
		31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
<i>Namjenski krediti od Vladinih agencija:</i>			
- Investiciono–razvojni fond Crne Gore	EUR	3.216	4.366
- Agencija za razvoj malih i srednjih Preduzeća	EUR	298	486
		<u>3.514</u>	<u>4.852</u>

Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka ima obaveze prema Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore u iznosu od EUR 3.216 hiljada (31. decembra 2011. godine: EUR 4.366 hiljada).

Obaveze prema Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore uključuju iznos od EUR 2.731 hiljada, koji se odnosi na obaveze Banke nastale po osnovu ugovora o dugoročnim kreditima, odobrenim za finansiranje projekata preduzeća na period od 5 do 7 godina sa grace periodom od 18 mjeseci ili bez grace perioda i kamatnom stopom u rasponu od 2% do 7% na godišnjem nivou.

Obaveze prema Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore uključuju i iznos od EUR 485 hiljada, koji se odnosi na obaveze Banke nastale po osnovu ugovora o dugoročnim kreditima odobrenim u 2012. Godini za finansiranje investicionih projekata preduzeća na period od 5 do 5,5 godina sa grace periodom od 24 mjeseci i kamatnom stopom od 3% na godišnjem nivou.

Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka ima obaveze prema Agenciji za razvoj malih i srednjih preduzeća u iznosu od 298 hiljada EUR, po osnovu ugovora o poslovnoj saradnji kako bi se pružila podrška razvoju malih i srednjih preduzeća, na period od 6 godina sa grace periodom od 18 mjeseci i kamatnom stopom od 6% na godišnjem nivou.

20. SUBORDINISANI DUG I HIBRIDNI INSTRUMENTI

	Datum dospijeća	Godišnja kamatna stopa	U hiljadama EUR	
			31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Elektroprivreda	28.02.2018	10,0%	6.000	7.000
Bemax	30.04.2017	8,0%	800	800
Bemax	20.05.2017	8,0%	1.000	-
Đordije Nicović	18.12.2015	8,5%	720	720
Radomir Zec	28.01.2016	8,0%	600	600
Mehmed Kolarević	28.01.2016	8,0%	600	600
			<u>9.720</u>	<u>9.720</u>

Dana 31. marta 2010. godine, Banka je zaključila Ugovor o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore a.d., Nikšić u iznosu od EUR 10.000 hiljada sa rokom dospijeća od 5 godina i kamatnom stopom od 10% godišnje. Kredit se vraća u cjelosti na dan dospijeća. U slučaju neblagovremene isplate kamate, kamatna stopa će iznositi 15% godišnje. Dana 19. aprila 2011. godine potpisan je Aneks Ugovora kojim se utvrđuje prijevremena isplata od EUR 3.000 hiljada pretvaranjem u akcije Banke.

U maju 2012. godine, Banka je sa Elektroprivredom CG A.D., Nikšić potpisala Anex II Ugovora o subordinisanom dugu od 31. marta 2010. godine, kojim je definisano da se dio subordinisanog duga u iznosu od EUR 1 milion, uz saglasnost Centralne Banke Crne Gore, isplati zajmodavcu prije roka dospijeća, a da se za preostali iznos subordinisanog duga nakon izvršene isplate u iznosu od EUR 6 miliona prolongira rok dospijeća do kraja februara 2018. godine, uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 8.5%.

Banka je u decembru 2010. godine zaključila Ugovore o subordinisanom dugu sa fizičkim licima u ukupnom iznosu od EUR 3.020 hiljada sa rokom dospijeća od 5 godina i kamatnom stopom u rasponu od 8% do 8.5% godišnje. Krediti se vraćaju u cjelosti na dan dospijeća. Dana 15. aprila 2011. godine potpisani su Aneksi Ugovora kojim se utvrđuje prevremena isplata ukupnog duga pretvaranjem u akcije Banke, odnosno kupovinom 8,605 običnih akcija primarne emisije po cijeni od EUR 127,82 (EUR 1,100 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

20. SUBORDINISANI DUG I HIBRIDNI INSTRUMENTI (nastavak)

Dana 30. decembra 2011. godine i 20. januara 2012. godine, Banka je sa Bemax d.o.o., Podgorica zaključila Ugovore o subordinisanom dugu u iznosu od EUR 800 hiljada, odnosno EUR 1.000 hiljada, sa rokom dospjeća od 64 meseca i kamatnom stopom od 8% godišnje.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl.list CG“ br. 60/08 i 41/09), subordinisani krediti se uključuju u dopunski kapital prilikom obračuna koeficijenta solventnosti.

21. OSTALE OBAVEZE

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Obaveze za obračunate kamate	2.138	2.291
Obaveze prema dobavljačima	310	345
Obaveze po osnovu poreza	548	559
Obaveze po osnovu primljenih avansa:		
- uplate građana po različitim osnovama	634	796
- avansi pravnih lica po osnovu uplate kredita	214	-
- avans Vlade CG po osnovu subvencionisane kamate	506	640
- prijevremene uplate po osnovu kartica fizičkih i pravni lica	563	572
- ostale obaveze po osnovu primljenih avansa	292	77
Obaveze prema zaposlenima	504	513
Rezervisanja za otpremnine (napomena 5c)	178	80
Privremeni i prelazni računi	321	257
Obaveze po komisionim poslovima	262	522
Ostale obaveze	51	144
	<u>6.521</u>	<u>6.796</u>

Obaveze po osnovu primljenih avansa se najvećim dijelom odnose na: uplate građana Crne Gore po raznim osnovama u iznosu od EUR 634 hiljada (31. decembar 2010: EUR 796 hiljade), na avansne uplate pravnih lica po osnovu kredita u iznosu od EUR 214 hiljada, na avanse Vlade Crne Gore po osnovu subvencionisane kamate u iznosu od EUR 506 hiljada (31. decembar 2011: EUR 640 hiljada) i prijevremene uplate po osnovu kartica u iznosu od EUR 563 hiljade (31. decembar 2011: EUR 572 hiljada).

22. REZERVE ZA POTENCIJALNE KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM IZLOŽENOSTIMA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu:		
- vanbilansnih izloženosti (napomena 5c)	192	484
- operativnog rizika (napomena 5c)	12	12
	<u>204</u>	<u>496</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

23. KAPITAL

(A) Akcijski kapital

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2012. godine sastoji se od 410,168 običnih akcija (31. decembra 2011. godine: 410,168 akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 127.82 i 23,471 (31. decembra 2011. godine: 23,471 akcija) nekumulativnih povlašćenih akcija nominalne vrijednosti EUR 127.82.

Banka na dan 31. decembra 2012. godine ima ukupno 301 akcionara (2011. godine: 313 akcionara).

Odbor Direktora Banke je 30. decembra 2009. godine donio Odluku o XVII emisiji akcija u vrijednosti od EUR 10,000 hiljada, odnosno 78,237 akcija serije "RE-17", pojedinačne nominalne vrijednosti EUR 127.82. U skladu sa pomenutom Odlukom, u toku 2011. godine akcijski kapital Banke je povećan po osnovu realizovane XVII emisije akcija ukupne vrijednosti od EUR 8.666 hiljada, odnosno 67,800 redovnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti EUR 127.82, koje su u potpunosti uplaćene u novcu. Komisija za hartije od vrijednosti je dana 27. aprila 2011. godine donijela Rješenje o utvrđivanju uspješnosti emisije akcija u ukupnoj vrijednosti od EUR 8.666 hiljada, što čini 86.66% odobrenog obima te emisije akcija.

U skladu sa Odlukom Odbora direktora, dana 29. decembra 2011. godine Banka je izvršila emisiju nekumulativnih povlašćenih akcija bez prava glasa i bez mogućnosti zamjene za obične akcije u ukupnom obimu EUR 3,000 hiljada, odnosno 23,471 povlašćenih akcija akcionara EPCG a.d., Nikšić. Pomenutom emisijom akcija, poništeno je 23,471 običnih akcija sa pravom glasa.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

23. KAPITAL (nastavak)

(B) Pokazatelji poslovanja Banke – usaglašenost sa zakonskim pokazateljima

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa i propisima Centralne banke Crne Gore.

Pokazatelji poslovanja	Propisani	Ostvareni na dan	
		31. decembra	
		2012	2011
Kapital	Minimalni iznos osnivačkog kapitala EUR 5 miliona	55.428	55.428
Koeficijent solventnosti	Minimum 10%	10,63%	11,38%
Ukupna izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	Maksimum 25% sopstvenih sredstava Banke	25% i manje osim kod dva klijenta (35,65%;29.15%)	25% i manje osim kod jednog klijenta (23,66%)
Zbir svih velikih izloženosti Banke	Maksimum 800% sopstvenih sredstava Banke	201,59%	141,67%
Ukupna izloženost prema svim licima povezanim sa bankom	Maksimum 200% sopstvenih sredstava Banke	130,60%	175,48%
Ukupna izloženost prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor	Maksimum 2% sopstvenih sredstava Banke	Najveća izloženost - 0,35%	Najveća izloženost - 0,32%
Ukupna izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom lica koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor	Maksimum 10% sopstvenih sredstava Banke	Najveća izloženost 4,88%	Najveća izloženost 0,30%
Ukupna izloženost prema zaposlenom	Maksimum 1% sopstvenih sredstava Banke	Najveća izloženost 0,34%	Najveća izloženost 0,32%
Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u banci	Maksimum 10% sopstvenih sredstava Banke	10% i manje osim kod tri akcionara (10,52%;10,19%;10,01%)	10% i manje osim kod dva akcionara (11,60%;11,54)
Zbir ukupne izloženosti banke sljedećim licima: akcionarima koji imaju kvalifikovano učešće u banci, pravnim licima koja kontrolišu lica koje pravnim licima koje kontrolišu banka kontrolišu i banku	Maksimum 20% sopstvenih sredstava Banke	0,00%	0,02%
Pokazatelj minimalne likvidnosti	0,9 na dnevnom nivou/1 na dekadnom nivou	1,10; 1,16	1,18; 1,21
Limiti ročne usklađenosti:			
Kratkoročni izvori sredstava sa dospjećem do 30 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospjeća do 30 dana		usklađeno	usklađeno
Kratkoročni izvori sredstava sa dospjećem od 30 do 90 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospjeća do 90 dana		- 23,00%	-30,00%
Najviše 10% kratkoročnih izvora sredstava sa dospjećem od 90 do 180 dana može se angažovati u instrumente aktive sa rokom dospjeća dužim od 180 dana		usklađeno	usklađeno
Devizni rizik – neto otvorena pozicija za pojedinačnu valutu	15% osnovnog kapitala banka	Najveća neto otvorena za pojedinačnu valutu 13,5% (USD)	Najveća neto otvorena za pojedinačnu valutu 3,04% (USD)
Devizni rizik – neto otvorena pozicija za sve valute	20% osnovnog kapitala Banke	10,41%	4,76%

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

23. KAPITAL (nastavak)

(B) Pokazatelji poslovanja Banke – usaglašenost sa zakonskim pokazateljima

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2012. i 2011. godine obavezna da održava minimalan pokazatelj adekvatnosti kapitala od 10%.

Na dan 31. decembra 2012. godine, prema obračunu Banke, sljedeći pokazatelji nijesu bili usklađeni sa propisanim limitima shodno Odluci o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama ("Sl. list Crne Gore" br. 60/08, od 09.10.2008):

- kratkoročni izvori sredstava sa dospijećem od 30 do 90 dana nijesu angažovani samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća do 90 dana; ročna neusklađenost po ovom osnovu iznosi 23.0%.

Shodno Zakonu o bankama („Sl.list CG“ 17/08 od 11.03.2008, 44/10 od 30.07.2010, i 40/11 od 08.08.2011) Banka je dužna da primijeni ograničenje o izloženosti prema licima povezanim sa Bankom.

Banka na dan 31. decembra 2012. godine kod tri klijenta: Voli Trade, Cijevna Komerc i Jugopetrol nije ispunjavala propisanu izloženost od najviše 10% sopstvenih sredstava.

Shodno Zakonu o bankama („Sl.list CG“ 17/08 od 11.03.2008, 44/10 od 30.07.2010, i 40/11 od 08.08.2011) Banka je dužna da primijeni ograničenje o ukupnoj izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica.

Na dan 31. decembra 2012 godine kod dva klijenta, Slobšar&Cok i Seven X, Banka nije ispunjavala propisanu izloženost od najviše 25% sopstvenih sredstava.

Gore pomenuta odstupanja su nastala kao posljedica smanjenja nivoa sopstvenih sredstava Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

23. KAPITAL (nastavak)

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2012. i 2011. godine je sljedeća:

<u>Naziv akcionara</u>	2012.			2011.		
	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća
Đukanović Aco	170.073	21.739	39,22	170.073	21.739	39,22
Elektroprivreda Crne Gore a.d., Nikšić	104.506	13.358	24,10	104.506	13.358	24,10
PA - zbirni kastodi račun	14.010	1.791	3,23	6.878	1.338	2,41
Capital invest d.o.o.	10.466	1.338	2,41	10.466	1.215	2,19
"Lovćen osiguranje" a.d.	9.508	1.215	2,19	9.508	1.050	1,89
P&G Agency	8.211	1.050	1,89	8.211	900	1,62
Miodrag Ivanović	7.041	900	1,62	7.041	881	1,59
Djusto	6.895	881	1,59	6.895	879	1,59
Monte adria broker-diler	6.083	777	1,40	6.083	778	1,40
Stadion Podgorica	5.794	741	1,34	5.794	741	1,34
Čupić Branko	5.042	644	1,16	5.042	644	1,16
HB - Zbirni Kastodi račun 1	4.700	601	1,08	2.020	615	1,11
Moniinvest	4.675	598	1,08	4.675	598	1,08
Voli Trade - Podgorica	4.352	556	1,00	4.352	575	1,04
HP " Fjord" a.d Kotor	3.952	505	0,91	3.952	556	1,00
Petričević Jelica	3.919	501	0,90	3.919	505	0,91
Ostali	64.412	8.233	14,85	74.224	9.056	16,34
	<u>433.639</u>	<u>55.428</u>	<u>100,00</u>	<u>433.639</u>	<u>55.428</u>	<u>100,00</u>

Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl.list CG“ 17/08 od 11.03.2008, 44/10 od 30.07.2010, i 40/11 od 08.08.2011) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5 miliona. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala ("Sl. list CG", br.60/2008 i 41/2009, 38/2011 i 55/2012) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti, kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava, umanjeno za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Ukupan iznos potrebnog kapitala Banke predstavlja zbir:

- potrebnog kapitala za kreditni rizik, tržišne rizike i operativni rizik, izračunatog primjenom adekvatnih metodologija,
- potrebnog kapitala za rizik zemlje, izračunatog u skladu sa propisom Centralne banke Crne Gore kojim se propisuje metodologija za izračunavanje potrebnog kapitala za rizik zemlje;
- potrebnog kapitala za ostale rizike, izračunatog primjenom izabranih metodologija.

Na osnovu Odluke o privremenim mjerama za ograničenje kamatnih stopa banaka ("Službeni list CG", br. 40/10 i 46/10) koja je stupila na snagu 17. novembra 2012. godine, banke koje ugovore kamatu na oročene depozite po stopi koja je veća od gornje granice kamatnih stopa utvrđene ovom Odlukom dužne su da izračunavaju potrebni kapital za rizik umanjenja rezultata poslovanja koji proizilazi iz visokih pasivnih kamatnih stopa na način propisan Odlukom i tako izračunati potrebni kapital prilikom obračuna koeficijenta adekvatnosti kapitala, uključujući u potrebni kapital Banke za ostale rizike.

Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka nije obračunala potreban kapital za rizik umanjenja rezultata poslovanja koji proizilazi iz visokih pasivnih kamatnih stopa obzirom da ugovorene kamate na depozite koji su oročeni, aneksirani ili automatski prolongirani na bazi klauzule iz postojećeg ugovora nisu bile veće od gornje granice kamatnih stopa utvrđenih Odlukom o privremenim mjerama za ograničenje kamatnih stopa banaka.

Sopstvena sredstva na 31. decembra 2012. godine iznose EUR 22.631 hiljada (31. decembra 2011. godine: EUR 26.003 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

23. KAPITAL (nastavak)

Koeficijent solventnosti Banke

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Sl. list CG", br. 60/2008, 41/2009, 38/2011 i 55/2012) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

1. ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik (uključujući i rizikom ponderisanu aktivu za rizik druge ugovorne strane);
2. iznosa potrebnog kapitala za tržišne rizike;
3. iznosa potrebnog kapitala za operativni rizik;
4. iznosa ukupne rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Na dan 31. decembra 2012. godine, prema obračunu Banke, koeficijent solventnosti je iznosio 10.63% (31. decembra 2011. godine: 11.38%).

Centralna Banka Crne Gore je na dan 9. marta 2012. godine, donijela rešenje T 0102-03-6/4 kojim se Banci nalaze da od 31. marta 2012. godine obezbijedi koeficijent solventnosti od minimum 12% i održava ga na tom nivou do kraja 2012. godine. Na dan 31. decembra 2012. godine, koeficijent solventnosti Banke je bio manji od gore pomenutog limita, na šta ključni uticaj imao nivo stečene aktive koja je predstavljala odbitnu stavku plikom obračuna solventnosti kapitala (EUR 4,978 hiljada), a po osnovu prekoračenja limita od proteka 3 godine od dana sticanja, koji je još uvijek bio važeći na dan 31. decembra 2012. godine. Međutim, u martu 2013. godine, Centralna Banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva ("Sl. list Crne Gore", br. 24/09 od 01.04.2009, 66/10 od 19.11.2010, 58/11 od 06.12.2011, 61/12 od 07.12.2012. i 13/13 od 08.03.2013.), kojom je propisani limit produžen na 4 godine, što je detaljno objašnjeno u Napomeni 32. – Događaji nakon datuma bilansa stanja. Uvažavajući novo propisani limit, Banka ne bi imala odbitnu stavku po osnovu stečene aktive prikom obračuna adekvatnosti i koeficijent solventnosti bi na dan 31. decembra 2012. godine iznosio 13.25%.

24. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze:		
Garancije privrednim društvima:		
- plative	6.550	8.269
- činidbene	18.868	30.411
- ostale vrste garancija	3.805	2.901
	29.223	41.581
Izdane mjenice i avali	-	289
Ostala upravljana aktiva		
Sredstva obezbedjenja:		
- hipoteke	457.174	3.070.157
- zaloga	54.963	29.421
- HOV	370	852
- ostalo	72	72
	512.579	3.100.502
Kreditne obligacije:		
- krediti	27.616	35.916
- komisioni poslovi	3.806	4.072
	31.422	39.988
Druge vanbilansne pozicije:		
- neopozive obaveze za davanje kredita	2.604	3.621
- otpisani krediti	25.257	23.765
- otpisana kamata	3.353	2.909
- otpisana i suspendovana kamata	8.590	4.291
	39.804	34.586
	613.028	3.216.946

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

25. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Prema Zakonu o bankama („Sl.list CG“ 17/08 od 11.03.2008, 44/10 od 30.07.2010, i 40/11 od 08.08.2011) definisano je da značajan uticaj na poslovanje Banke, imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Upravni odbor ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama, na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2012 i 2011. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar	U hiljadama EUR 31. decembar
Potraživanja		
<i>Dati krediti</i>		
Cijevna Komercc	2.162	2.296
Mehanizacija I Programat doo	1.518	1.645
MB Team	1.303	-
Sublime Developments	1.197	1.285
Tea Gallery	1.176	698
Maprenat Doo Tivat	950	1.798
Kolarević Mehmed	797	523
"Zla Gora" Doo	685	617
Vuk Rajković	593	593
Oro-Met Doo	586	581
Ostali	5.680	17.342
Ukupno	16.647	27.378
Ostala potraživanja		
Comunity doo	260	194
Vuk Rajković	118	40
Sublime Developments	92	-
Božović Vladimir	32	23
Luminiscencija" doo	31	59
Žurić Čedomir	29	20
Oro-Met doo	21	79
Ag Infoplan doo	17	23
Bahović Enad	13	13
Ostali	541	1.089
Ukupno	1.154	1.540
Ukupno potraživanja	17.801	28.918
Obaveze		
<i>Depoziti po viđenju</i>		
Elektroprivreda	4.193	1.557
A.D. Jugopetrol Kotor	1.214	2.681
Domen doo.	758	56
Skupština Opštine Nikšić	229	5
Ostali	1.773	2.815
Ukupno	8.167	7.114
<i>Oročeni depoziti</i>		
Elektroprivreda	48.000	56.000
A.D. Jugopetrol Kotor	2.500	-
Industrija Piva i Sokova Trebjesa ad Nikšić	461	494
Htp Mimoza	400	450
Ostali	1.982	5.574
Ukupno	53.343	62.518
Ukupno obaveze	61.510	69.632
Vanbilansne pozicije		
A.D. Jugopetrol Kotor	3.556	2.258
Voli Trade	1.980	2.308
Ad Rudnici Boksita Nikšić	1.633	290
Domen doo	1.507	4.261
Hosta Damjan	648	620
Ostali	4.573	16.080
Ukupno vanbilansne pozicije	13.897	25.817

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

25. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Prihodi	U hiljadama EUR	
	2012	2011
Comunity doo	269	194
Cijevna Komerc	222	138
Luminiscencija" doo	189	189
Maprenat doo Tivat	145	59
Mi - Rai Doo Nikšić	138	113
Sublime Developments	117	121
AD Rudnici Boksita Nikšić	116	93
"Mehanizacija I Programat" doo	114	92
Oro-Met Doo	72	37
"Zla Gora" doo	71	54
Ostali	686	913
Prihodi od kamata	2.139	2.003
Voli Trade	35	70
A.D. Jugopetrol Kotor	26	35
Imobilia	18	56
Elektroprivreda	8	24
"Mehanizacija I Programat" doo	7	24
Voli Motors	6	6
CG Ratko Mitrović	6	5
Džek Pot	6	7
"Martex" doo	6	5
Lutrija Crne Gore A.D.	6	3
Ostali	42	91
Prihodi od naknada	166	326
UKUPNO PRIHODI	2.305	2.329
Rashodi	2012	2011
Elektroprivreda	3.141	4.500
A.D. Jugopetrol Kotor	108	12
Domen doo	78	67
Kolarević Mehmed	40	46
Industrija Piva I Sokova Trebjesa AD Nikšić	32	35
Ostali	90	243
UKUPNO RASHODI	3.489	4.903
Rashodi, neto	-1.184	-2.574

Isplate članovima glavnih odbora Banke prikazane su u narednoj tabeli:

	2012. godina		2011. godina	
	neto	bruto	neto	bruto
Odbor direktora	93	128	108	148
Odbor za reviziju	27	28	30	32
Glavni izvršni direktor, Izvršni direktori i direktori sektora	192	288	209	312
Ukupno:	312	444	347	492

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

26. ROČNA USKLAĐENOST FINANSIJSKIH SREDSTAVA I OBAVEZA

Na raspoloživost novčanih sredstva Banke, pored priliva i ostalih transakcija, uticaj imaju i zahtjevi komitenata za povlačenjem sredstava sa tekućih računa i depozita.

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza sa stanjem na dan 31. decembra 2012. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	U hiljadama EUR						
	<u>Do mjesec dana</u>	<u>Od 1 do 3 mjeseca</u>	<u>Od 3 do 6 mjeseci</u>	<u>Od 6 do 12 mjeseci</u>	<u>Od 1 do 5 godina</u>	<u>Preko 5 godina</u>	<u>Ukupno</u>
Finansijska aktiva							
Novčana sredstva i računi							
depozita kod depozitnih institucija	26.138	760	0	0	987	0	27.885
Kreditni i ostala potraživanja	17.670	6.829	8.317	25.733	72.131	28.055	158.735
HOV koje se drže do dospjeća		2.958	1.500				4.458
Ostala finansijska aktiva uključujući ulaganja u akcije	4.881	965	0	862	55.064	0	61.772
Ukupno	<u>48.689</u>	<u>11.512</u>	<u>9.817</u>	<u>26.595</u>	<u>128.182</u>	<u>28.055</u>	<u>252.850</u>
Finansijske obaveze							
Depoziti	35.544	69.868	37.426	40.156	15.772	526	199.292
Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	22	0	45	45	0	0	112
Subordinirani dug i hibridni instrumenti	0	0	0	0	3.720	6.000	9.720
Obaveze prema Vladi	141	390	200	781	1.908	94	3.514
Ostale finansijske obaveze	3.465	752	10	10	178	0	4.415
Ukupno	<u>39.172</u>	<u>71.010</u>	<u>37.681</u>	<u>40.992</u>	<u>21.578</u>	<u>6.620</u>	<u>217.053</u>
Ročna neusklađenost:							
- 31. decembra 2012. godine	<u>9.517</u>	<u>-59.498</u>	<u>-27.864</u>	<u>-14.397</u>	<u>106.604</u>	<u>21.435</u>	<u>35.797</u>
- 31. decembra 2011. godine	<u>3.659</u>	<u>-72.377</u>	<u>-18.236</u>	<u>97</u>	<u>96.847</u>	<u>29.299</u>	<u>39.289</u>
Kumulativni GAP:							
- 31. decembra 2012. godine	<u>9.517</u>	<u>-49.982</u>	<u>-77.846</u>	<u>-92.243</u>	<u>14.361</u>	<u>35.797</u>	
- 31. decembra 2011. godine	<u>3.659</u>	<u>-68.718</u>	<u>-86.954</u>	<u>-86.857</u>	<u>9.990</u>	<u>39.289</u>	
% od ukupnog izvora sredstava:							
- 31. decembra 2012. godine	<u>4,4%</u>	<u>-23,0%</u>	<u>-35,9%</u>	<u>-42,5%</u>	<u>6,6%</u>	<u>16,5%</u>	
- 31. decembra 2011. godine	<u>1,6%</u>	<u>-30,0%</u>	<u>-38,0%</u>	<u>-37,9%</u>	<u>4,4%</u>	<u>17,2%</u>	

Likvidnost Banke, kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2012. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza do godinu dana. Banka tokom 2012. godine nije imala problema sa održavanjem likvidnosti. Rukovodstvo Banke veruje da negativni kumulativni GAP do godinu dana neće prouzrokovati problem sa održavanjem likvidnosti u narednih godinu dana.

Dalje, u cilju umanjavanja negativnog kumulativni GAP do godinu dana, rukovodstvo Banke je definisalo i preduzelo skup mjera u 2013. godini, koje između ostalog uključuju: definisanje strategija za naplatu različitih pozicija aktive, odobravanje kvalitetnih plasmana sa kraćim rokovima dospjeća i bez jednokratne otplate, povećanje diverzifikacije depozita i poboljšanje strukture depozita povećanjem učešća oročenih depozita, kao i skup aktivnosti koje su se odnosile na učestvovanje u donošenju planova priliva i odliva sredstva kod ključnih deponenata Banke, ponovno ugovaranje značajnih deponenata na duži rok po manjim kamatnim stopama i aneksiranje ročnosti dospjelih i pribavljanje novih depozita, u cilju obezbjedjenja njihove stabilnosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

26. ROČNA USKLAĐENOST FINANSIJSKIH SREDSTAVA I OBAVEZA

Kao rezultat primijenjenih mjera, na kraju prvog kvartala 2013. godine, negativni kumulativni GAP do godinu dana je smanjen na EUR 65.455 hiljada i likvidna pozicija Banke je značajno popravljena, pa su ostvareni pokazatelj likvidnosti na dan 31. marta 2013. godine u iznosu od 1.29, kao prosječni pokazatelj likvidnosti za prvi kvartal 2013. godine od 1.25 bili značajno veći od propisanog. Dalje, na kraju prvog kvartala 2013. godine ostvaren je rast depozita Banke za oko EUR 2,2 miliona, na koji je najveći uticaj imalo povećanje depozita fizičkih lica za oko EUR 6,9 miliona, značajno smanjena koncentracija depozita i učešće dugoročnih depozita u ukupnim depozitima povećano za oko 2%.

Takodje, na bazi preduzetih aktivnosti vezanih za prodaju kolaterala koji predstavljaju obzbeđenje plasmana Banke, kao i nekretnina koje su knjigovodstveno evidentirane u okviru pozicije stečena aktiva, Rukovodstvo je procijenilo da će do 30. jula 2013. godine realizovati dodatni priliv novčanih sredstava od oko EUR 8 miliona, što će dalje imati značajan pozitivan uticaj na umanjeње negativni kumulativni GAP i poboljšanje likvidne pozicije Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

27. RIZIK OD PROMJENE KAMATNIH STOPA

Banka je izložena raznim rizicima koji kroz efekte promjena visine tržišnih kamatnih stopa, djeluju na njen finansijski položaj i tokove gotovine. Kamatni rizik Banke, u uslovima čestih promjena kamatnih stopa i neravnomjerne ponude i tražnje kapitala, zahtijeva posebnu pažnju Banke. Kamatni rizik predstavlja nepovoljnu promjenu cijene kredita u odnosu na nivo pasivnih kamatnih stopa, sa jedne strane, i mogućnost smanjenja optimalne razlike između prosječnih aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, sa druge strane.

Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa na dan 31. decembra 2012. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 god	Ukupno
Osjetljiva aktiva						
Kamatonosni depoziti u ostalim institucijama	2.802	645	0	0	258	3.705
Kamatonosne hartije od vrijednosti	0	2.958	1.500	0	0	4.458
Kredit i ostala potraživanja	20.534	12.616	18.314	23.213	84.058	158.735
Ostala osjetljiva aktiva	4.577	0	0	862	19608	25.047
Ukupno	27.913	16.219	19.814	24.075	103.924	191.945
% od ukupne kamatonosne aktive	15%	8%	10%	13%	54%	100%
Osjetljiva pasiva						
Kamatonosni depoziti	29.193	69.868	37.426	40.156	16.298	192.941
Kamatonosne pozajmice	163	390	245	826	2.002	3.626
Subordinisani dug i obveznice					9.720	9.720
Ostale osjetljive obaveze	1.945	742				2.687
Ukupno	31.301	71.000	37.671	40.982	28.020	208.974
% od ukupne kamatonosne aktive	15%	34%	18%	20%	13%	100%
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:						
- 31. decembra 2012. godine	-3.388	-54.781	-17.857	-16.907	75.904	-17.029
- 31. decembra 2011. godine	-13.115	-65.581	-10.922	-6.202	70.701	-25.119
Kumulativni GAP:						
- 31. decembra 2012. godine	-1,41%	24,20%	31,63%	38,66%	-7,08%	
- 31. decembra 2011. godine	-5,19%	31,17%	35,50%	37,95%	-9,95%	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

28. DEVIZNI RIZIK

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2012. godine. Banka je izložena efektima promjena deviznih kurseva najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate.

	U hiljadama EUR				Ukupno
	USD	GBP	CHF	Ostalo	
Devizna sredstva	1.245	126	202	348	1.921
Obaveze u devizama	3.363	62	124	5	3.554
Neto otvorena pozicija:					
- 31. decembra 2012. godine	<u>-2.118</u>	<u>64</u>	<u>78</u>	<u>343</u>	
- 31. decembra 2011. godine	<u>630</u>	<u>43</u>	<u>59</u>	<u>252</u>	
% od osnovnog kapitala					
- 31. decembra 2012. godine	<u>-13%</u>	<u>0%</u>	<u>0%</u>	<u>2%</u>	
- 31. decembra 2011. godine	<u>3%</u>	<u>0%</u>	<u>0%</u>	<u>1%</u>	
Agregatna otvorena pozicija:					
- 31. decembra 2012. godine	<u>-1.633</u>				
- 31. decembra 2011. godine	<u>984</u>				
% od osnovnog kapitala:					
- 31. decembra 2012. godine	<u>-10%</u>				
- 31. decembra 2011. godine	<u>5%</u>				

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK

Definicija, izvori i elementi kreditnog rizika

U skladu sa internom definicijom, formulisanom u Metodologiji procesa identifikovanja i ocjena značaja (materijalnosti) rizika Banke i katalogu rizika Banke, kreditni rizik (rizik neispunjenja obaveza), koji je uključen u Stub 1, predstavlja rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled nemogućnosti klijenta da ispunjava obaveze prema Banci po osnovu odobrenih kredita ili drugih oblika plasmana ili potencijalnih potraživanja (vanbilansne pozicije). Nemogućnost ispunjavanja obaveza uključuje kašnjenje u plaćanju, restrukturiranje plasmana ili bankrot/stečaj klijenta. Kreditni rizik zapravo predstavlja rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed neizvršenja obaveza dužnika prema Banci. Kreditni rizik banke uslovljen je kreditnom sposobnošću dužnika, njegovom urednošću u izvršavanju obaveza prema Banci, kao i kvalitetom instrumenata obezbjeđenja potraživanja banke.

Banka je izložena kreditnom riziku po svim stavkama bilansne aktive po osnovu kojih je Banka izložena riziku neispunjenja obaveze dužnika i vanbilansnim stavkama koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke, kao što su:

- Krediti i potraživanja od banaka (uključujući sredstva kod banaka, kamate i naknade);
- Krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa);
- Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (dužničke i vlasničke hartije od vrijednosti koje se ne uključuju u trgovačku knjigu, ili su uključene u trgovačku knjigu ali za njih banka ne izračunava potreban kapital za tržišne rizike u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka);
- Investicione hartije od vrijednosti (hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća, kao i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju);
- Učešća u kapitalu drugih pravnih lica, izuzimajući učešća u kapitalu koja, u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka, predstavljaju odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke;
- Izdate garancije;
- Date kreditne obligacije (odobreni a neiskorišćeni krediti);
- Avali i akcepti mjenica;
- Ostala jemstva;
- Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi).

Banka je u svom aktu – Politika upravljanja kreditnom riziku, u cilju uspostavljanja efikasnog upravljanja kreditnim rizikom, metodološki identifikovala izvore kreditnog rizika, koji su grupisani u izvore rizika u domenu Banke i rizike u domenu klijenta.

Izvori kreditnog rizika u domenu Banke, podrazumijevaju sve aktivnosti Banke koje mogu dovesti do pogrešne procjene Boniteta klijenta i njegove kreditne sposobnosti, a posebno:

- nepoštovanja načela utvrđenih Kreditnom politikom i ovom Politikom;
- nepoštovanja ovlašćenja i nadležnosti za odobravanje kreditno rizičnih plasmana;
- odobravanja kreditno rizičnih plasmana koji nisu standardizovani kao Proizvodi;
- upotrebe nestandardnih pravnih instrumenata za konkretne Proizvode;
- nepotpune kreditne dokumentacije;
- neadekvatnih kolaterala;
- nepoštovanja vrijednosnih, ročnih i drugih limita utvrđenih Kreditnom politikom;
- nedostatak odgovarajućeg monitoringa odobrenih kreditno rizičnih plasmana;
- grešaka
- u radu zaposlenih.

Izvori kreditnog rizika u domenu klijenta, podrazumijevaju aktivnosti klijenta koje mogu dovesti do neispunjenja obaveze utvrđene pravnim instrumentima na osnovu kojih se Klijentu odobrava kreditno rizični plasman, a posebno:

- nepoštovanje finansijskih odredbi pravnih instrumenata na bazi kojih su odobreni kreditno rizični plasmani;
- nanamjenska upotrebe novčanih sredstava ili drugih benefita ostvarenih po osnovu odobrenja kreditno rizičnih plasmana, odnosno nepoštovanje sopstvenog poslovnog plana ili investicionog programa;
- postojanje falsifikata u Kreditnoj dokumentaciji;
- zaduživanje kod drugih finansijskih organizacija suprotno odredbama poslovnog plana koji je verifikovala Banka prilikom odobrenja kreditno rizičnih plasmana;
- raspolaganje poslovnim aktivom u neposlovne svrhe

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK (nastavak)

- restrukturiranje koje nije uslovljeno poslovnim potrebama;
- nelikvidnost i insolventnost izazvana neposlovnim aktivnostima ili hazarderskim postupanjem;
- nenajavljene i neopravdane smjene strateškog menadžmeta;
- angažovanje u sudskim i drugim pravnim postupcima na pasivnoj strani sa rizikom značajnih materijalnih gubitaka, a što nije prethodno objelodanjeno Banci prilikom odobrenja kreditno rizičnih plasmana;
- povreda važećih (posebno poreskih) propisa Crne Gore ili strane države

Kao ključne elemente kreditnog rizika Banka je definisala:

- **Kultura upravljanja kreditnim rizikom**
Metod preuzimanja i upravljanja kreditnim rizikom je jedna od osnovnih komponenti opreznog i sigurnog upravljanja bankom, posebno u pogledu odođivanja optimalnog odnosa između prinosa i nivoa izloženosti riziku po osnovu individualnih plasmana ili plasmana grupi povezanih lica, vrste plasmana i ukupnog kreditnog portfolia. Obzirom da je Banka u obavljanju svog poslovanja u poređenju sa ostalim vrstama rizika u najvećoj mjeri izložena kreditnom riziku, procesi i politike koje se odnose na identifikovanje, mjerenje, praćenje i nadzor kreditnog rizika značajno opredjeljuju finansijski položaj i kvalitet Banke u svim oblastima njenog poslovanja. Kultura upravljanja kreditnim rizikom se reflektuje u principima, ciljevima i strategijama Banke u kojima treba da bude jasno definisan stav rukovodstva i zaposlenih Banke vezan za upravljanje kreditnim rizikom, nivoi autorizacije, ciljevi, konzistentnost u razmjeni informacija, ponašanje prema klijentima i sl.
- **Ključni proizvodi i tržišta**
U mjeri u kojoj Banka ima više različitih proizvoda i posluje na više različitih tržišta upravljanje kreditnim rizikom je kompleksnije.
- **Karakteristike portfolia**
Kvalitet portfolia se procjenjuje na bazi analize vjerovatnoće umanjenja vrijednosti tj. impariteta portfolia i metoda i mogućnosti oporavka plasmana komitentima koji su u kašnjenju. Vjerovatnoća umanjenja vrijednosti tj. impariteta portfolia, koja je direktno povezana sa vjerovatnoćom kašnjenja klijenata u izmirenju ugovorenih obaveza prema Banke, se reflektuje preko sljedećih faktora:
  - Korišćenje i kvalitet sistema za ocjenu kreditne sposobnosti klijenata,
  - Metodi koji se koriste prilikom procjene i donošenja odluke o odobravanju kredita klijentima
  - Korišćenje kreditnih internih rejtinga
  - Kvalitet i periodičnost vršenje trend analiza finansijskih pokazatelja, novčanih tokova i racija analiza klijenata
  - Implementirani sistem za identifikovanje, praćenje i reagovanje na eksterne uticaje, kao što su ekonomski, sektorski, politički i tržišni uslovi, konkurencija, promjene u regulativi, tehnološke promjene i sl.
  - Detaljna analiza novčanih tokova klijenata i istraživanja razloga koji su doveli u prošlosti do kašnjenja u izmirenju obaveza prema Banci
  - Primjena i uspješnost metoda koje Banka primjenjuje u cilju oporavka loših plasmana, a koji uključuju metode i mjere za ublažavanje kreditnog rizika, a odnose se na tipove, vrijednost i adekvatnost kolateral uzetih kao obezbjeđenje.

Definisane nadležnosti i odgovornosti u procesu upravljanja kreditnim rizikom

U Banci su uspostavljene sledeće nadležnosti i odgovornosti vezane za upravljanje kreditnim rizikom:

Odbor Direktora je odgovoran da obezbijedi adekvatan okvir za upravljanje kreditnim rizikom, koji podrazumijeva efikasne i efektivne procese za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika.

Odgovornosti Odbora Direktora Banke uključuju: usvajanje strategije i sa njom uskladjene kreditne politike i politike i procedura vezanih za upravljanje kreditnim rizikom, usvajanje internih limita izloženosti Banke kreditnom riziku kao i za i regularno obavljanje njihovog pregleda, a najmanje jednom godišnje u cilju ocjene njihove adekvatnosti i potrebe za ažuriranjem i revidiranjem.

Odbor Direktora je odgovoran za obavljanje redovnog informisanja i praćenja aktivnosti rukovodstva Banke, koje imaju za cilj da efikasno identifikuju, mjere, prate i kontrolišu izloženost Banke kreditnom riziku.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK (nastavak)

Dalje, u nadležnosti Odbora Direktora je donošenje Odluke o odobrenju plasmana čija vrijednost prelazi limite odlučivanja Kreditnog odbora Banke, a koji ne mogu biti svrstani u standardne kreditne proizvode Banke, kao i proizvoda koji su van ovlaštenja filijala i Kreditnog Odbora Banke.

Rukovodstvo Banke je ovlašćeno od strane Odbora Direktora Banke da upravlja kreditnim rizikom u skladu sa usvojenom Strategijom i politikama i procedurama koje regulišu ovu obalast, odnosno obezbijede izloženost kreditnom riziku na nivou koji je odobren od strane Odbora Direktora Banke. Rukovodstvo Banke ima sledeće odgovornosti:

- Pripremanje, efikasno komuniciranje i implementiranje politika, procedura i prakse koje treba da obezbijede ostvarenje ciljeva definisanih Strategijom upravljanja rizicima i održavanje izloženosti Banke kreditnom riziku na nivou, odobrenom od strane Odbora Direktora Banke;
- Uspostavljanje adekvatnog i efikasnog sistema internih kontrola, dizajniranog u skladu sa veličinom, prirodom i kompleksnošću kreditnog poslovanja Banke i zakonskom regulativom koja reguliše ovu oblast, a koji treba da obezbijedi donošenje adekvatnih odluka vezanih za preuzimanje, limitiranje i disperziju kreditnog rizika, kao i praćenje i mjerenje izloženosti Banke kreditnom riziku u cilju procjene i izdvajanja rezervi za kreditne gubitke
- Praćenje i nadgledanje implementacije i operativne efikasnosti uspostavljenog sistema identifikovanja, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika;
- Uspostavljanje i održavanje adekvatnog sistema informisanja, uključujući i IT sistem, koji treba da obezbijedi pravovremene, tačne, kompletne i relevantne podatke o izloženosti Banke kreditnom riziku, koji pored ostalog podrazumijevaju pravovremenu raspoloživost svih podataka vezanih za usklađenost sa zakonski propisanim pokazateljima vezanim za izloženost Banke kreditnom riziku i interno definisanim limitima, kao i sve druge informacije koje obezbeđuju adekvatno upravljanje i mjerenje izloženosti kreditnom riziku od strane različitih nivoa rukovodstva, ALCO-a i Odbora Direktora Banke

ALCO Banke ima sledeće odgovornosti:

- vrši kontrolu da li su u Banci implementirani procesi u skladu sa usvojenom Politikom i Procedurama Banke za upravljanje kreditnim rizikom, a koji se odnose na:
- predlaganje mjera i strategija za efikasno upravljanje kreditnim rizikom i održavanje kreditnog portfolija u okvirima definisanih strategijom za upravljanje rizicima i kreditnom politikom
- mjerenje izloženosti Banke kreditnom riziku;
- razmatra adekvatnost i usaglašenost predloženih internih limita izloženosti Banke kreditnom riziku sa definisanom tolerantnošću Banke, prije njihovog dostavljanja Odboru Direktora na usvajanje;
- vrši kontrolu i ocjenjuje nivo izloženosti Banke kreditnom riziku, a na bazi informacija o naplati kredita, restrukturiranju kredita, praćenja ostvarenja ciljeva definisanih Politikom Banke za upravljanje kreditnim rizikom, kao i planiranih ciljeva definisanih Budžetom Banke, praćenja usaglašenosti velikih izloženosti i izloženosti prema licima povezanih s Bankom u odnosu na regulatorne ili interno utvrđene limite;
- u slučaju identifikovane izloženosti Banke kreditnom riziku iznad utvrđenog nivoa tolerantnosti, daje predlog mjera za ublažavanje i smanjenje kreditnog rizika ;
- izvještava Više rukovodstvo i Odbor Direktora Banke o rezultatima izvršene kontrole.

Kreditni odbor, čiji sastav imenuje i razrešava Odbor Direktora je ovlašćen za donošenje odluka o odobrenju zahtjeva potencijalnih klijenata, vezanih za sledeće proizvode i usluge Banke čiji iznos ne prelazi EUR 200 hiljada: odobrenje kredita, izdavanje garancija i davanje ugovorenih jemstava, akceptiranje i avaliranje mjenica, otvaranje i konfirmiranje akreditiva, prodaju potraživanja Banke, kupovinu potraživanja trećih lica prema Banci i obrnuto, restrukturiranje kredita, operacije sa hartijama od vrijednosti, zamjenu kolaterala. Kreditni odbor je takodje ovlašćen da odobrava ponude za pružanje usluga klijentima sa limitom finansiranja sa limitom finansiranja do EUR 200 hiljada i odobrenje aranžmanskih poslova, koji aktima Banke nisu standardizovani, do iznosa od EUR 15 hiljada, kao i da u okviru pomenutog limita donosi odluku o pristupanju Banke bankarskom konzorcijumu u cilju odobravanja sindikalnih kredita i o pristupanju Banke aranžmanskim poslovima koji imaju za cilj finansiranje specifičnih projekata, a čiji su nosilac država Crne Gore, njeni upravni organi i organizacije, jedinice lokalne samouprave i njihovi upravni organi i organizacije, državna i lokalna javna preduzeća.

Kreditni odbor, kao savjetodavno tijelo Odbora Direktora Banke, ima obavezu da na bazi izvršene analize i ocjene kreditne sposobnosti potencijalnih klijenata i rizičnosti proizvoda Banke, dostavlja Odboru Direktora predlog o odbijanju ili prihvatanju zahtjeva klijenata vezanih za proizvode ili usluge Banke, kada njihova vrijednost prelazi limite odlučivanja Kreditnog Odbora Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK (nastavak)

Sektor upravljanja rizicima ima sledeće odgovornosti:

Služba upravljanja rizicima prilikom odobravanja plasmana pravnim licima vrši procjenu kreditnog rizika i mišljenje o (ne)odobrenju dostavlja Kreditnom Odboru Banke. Služba Kreditne kontrole je odgovorna da na bazi prikupljene dokumentacije izvrši pregled i usklađenost iste sa internim procedurama Banke, kao i da vrši procjenu kreditnog rizika prilikom odobravanja novih plasmana fizičkim licima. Služba Work Out je odgovorna za centralizovano upravljanje problematičnim plasmanima u cilju efikasnog oporavka kroz naplatu ili restrukturiranje i povrata izgubljene dobiti.

Dalje, aktima Banke je jasno razgraničena podjela dužnosti na poslove vezane za prodaju proizvoda od utvrđivanja i mjerenja kreditnog rizika u vezi sa konkretnim KRP.

Organizacione jedinice (filijale) Banke odgovorne su za prikupljanje dokumentacije i preliminarnu procjenu kreditne sposobnosti klijenta, dok Sektor upravljanja poslovnim odnosnom sa korporativnim klijentima (SUPOKK) sprovodi finalnu analizu cjelokupnog poslovanja klijenta na osnovu dostavljene dokumentacije i daje predlog za odobrenje plasmana.

Elementi sistema upravljanja kreditnim rizikom u Banci

Ključni elementi implementiranog sistema upravljanja kreditnim rizikom Banke su:

1. Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologija Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke
  2. Diverzifikacija i limitiranje kreditnog rizika
  3. Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku
-
1. Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologija Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke

Na zahtjev klijenta, na osnovu prikupljene propisane obavezne dokumentacije za različite vrste kreditnih proizvoda ili usluga Banke i ostalih relevantnih informacija, a u cilju minimiziranja kreditnog rizika, Banka sprovodi sveobuhvatnu i kvalitetnu ocjenu i analizu kreditne sposobnosti potencijalnog klijenta.

Analizom kreditne sposobnosti pravnih lica obuhvaćeni su sljedeći faktori na bazi kojih se ocenjuje kreditna sposobnost: iznos, vrsta i ročnost (strukturiranost) traženog plasmana; kompatibilnost namjene plasmana sa djelatnošću klijenta; korporativni oblik organizovanja i kvalitet menadžmenta klijenta; vlasničke i statusne promjene kod klijenta; povezanost klijenta sa Bankom; izloženost Klijenta prema Banci i poslovnim bankama u Crnoj Gori; pokazatelji finansijskog položaja Klijenta; pripadnost određenoj industriji (djelatnosti), odnosno informacije o stanju i perspektivama konkretne privredne grane; tržišna pozicija klijenta; urednost Klijenta u izvršenju obaveza prema kreditorima (istorijski gledano); obim transakcionih (neutralnih) poslova koje Klijent obavlja sa poslovnim bankama sa sjedištem u Crnoj Gori; analiza trendova pokazatelja finansijskog položaja klijenta u budućem periodu; informacije o opštem ekonomskom ciklusu i drugi relevantni pokazatelji kreditne sposobnosti Klijenta.

Analizom kreditne sposobnosti fizičkih lica obuhvaćeni su sljedeći faktori na bazi kojih se ocenjuje kreditna sposobnost: traženi iznos kredita i tip kreditnog proizvoda, godine života klijenta i rok otplate traženog kreditnog proizvoda, stručne kvalifikacije klijenta; rizik poslovanja djelatnosti isplatioca primanja klijenta; visina redovnih mjesečnih prihoda klijenta; porodični status i broj izdržavanih lica i uslovi stanovanja klijenta; kvalitet i vrijednost ponuđenih kolaterala i informacije o jemstvu konstituisanom u korist trećih lica na teret imovine klijenta; izloženost Klijenta prema Banci i poslovnim bankama u Crnoj Gori. Kreditna sposobnost sadužnika i jemca, utvrđuje se na isti način kao i kreditna sposobnost klijenta.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK (nastavak)

U skladu sa interno razvijene Metodologije za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica, Banka potencijalnim klijentima dodeljuje interni rejting i ocenjuje kreditnu sposobnost, a na bazi prethodno izvršene detaljne analize finansijskog položaja dužnika, ostvarenih rezultata i pokazatelja poslovanja u tekućem i prethodnom periodu, kreditne istorije klijenta, tržišnog položaja klijenta, adekvatnosti kolaterala i njegove utrživosti, kao pokrivenost plasmana kolateralom i procene stabilnosti i adekvatnosti izvora za vlačanje plasmana. Izvršena ocjena kreditne sposobnosti, kao i usklađenost zahtjeva za odobrenje plasmana sa Strategijom i politikama Banke, predstavljaju osnov za donošenje/predlog odluke o odobrenju ili odbijanju zahtjeva klijenta. U postupku odobravanja kredita Banka prvenstveno uzima u obzir hipoteke na stambenim odnosno poslovnim nepokretnostima adekvatne vrijednosti. Dalje, na bazi generalne prakse kreditno rizični plasmani se prioritarno odobravaju: malim i srednjim privrednim društvima koji pretežan dio poslovanja obavljaju preko Banke, preduzetnicima i drugim licima koja samostalno obavljaju privrednu djelatnost pretežno u okviru sistema Banke, pravnim licima koja su visoko profitabilna, imaju brz obrt kapitala i kraće robove povraćaja sredstava, klijentima koji imaju kontinuirano pozitivno i održivo poslovanje, javnom sektoru i rezidentnim fizičkim licima, koja ostvaruju primanja preko Banke.

U cilju minimiziranja kreditnog rizika, generalni stav Banke je da ne odobrava sledeće vrste kredita/kreditnih zahtjeva:

- Potencijalne klijente koji ne podnesu kompletnu, propisanu standardu dokumentaciju
- Kredite fizičkim licima koja nisu zaposlenena, izuzimajući lica koja ostvaruju redovna lična primanja po osnovu zakona (penzioneri), sudske odluke (dosuđene nadoknade štete) ili ugovorenih odnosa koji nisu radnopravnog karaktera (ugovor o djelu, zakup i sl.)
- Kredite čija namjena ili plasmani komitentima odstupaju od zahtjeva važeće regulative
- Kredite koji odstupaju od Strategije i politika Banke
- Kredite komitentima koji nisu ocijenjeni kao kreditno sposobni, odnosno klijente sa lošim finansijskim pokazateljima, neadekvatnim kolateralom i problematičnom kreditnom istorijom
- Kredite komitentima za koje Banka procijeni da mogu imati značajan negativan uticaj na okruženje gdje reputacioni rizik može doći do izražaja.

2. Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika

U cilju diversifikacije kreditne aktivnosti, Banka uspostavlja različite limite na nivou klijenata, grupa (povezanih) klijenata, za pojedine industrije (djelatnosti), geografske regije i specifične proizvode Banke.

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i Odlukom o minimalnim standardima poslovanja banke sa licima povezanim sa bankom, Banka je definisala sledeće limite:

a) Za izloženosti prema licima povezanim sa Bankom

1. Ukupna izloženost prema svim Klijentima povezanim sa Bankom - maksimum 200% sopstvenih sredstava Banke
2. Ukupna izloženost prema licu koje je član Odbora direktora, Odbora za reviziju ili Izvršni direktor, uključujući i članove njegove uže porodice - maksimalno 2% sopstvenih sredstava Banke
3. Ukupna izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom lica iz tačke 2 i/ili članova njihove uže porodice – maksimalno 10% sopstvenih sredstava Banke
4. Ukupna izloženost prema zaposlenom koji nije lice iz tačke 2 - maksimalno 1% sopstvenih sredstava Banke
5. Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u Banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tog akcionara - maksimalno 10% sopstvenih sredstava Banke
6. Zbir ukupne izloženosti prema akcionaru koji ima kvalifikovano učešće u Banci uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tih akcionara, prema pravnim licima koja kontrolišu lice koje kontrolišu i Banku, kao i prema pravnim licima koje kontrolišu Banka - maksimalno 20% sopstvenih sredstava Banke

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK (nastavak)

7. Banka će izloženost prema licu koje kontroliše Banku, ili je kontrolisano od strane lica koje kontroliše Banku obezbijediti: gotovinom u konvertibilnoj valuti, najmanje u iznosu 100% neotplaćenog iznosa izloženosti, hartijama od vrijednosti emitovanih od strane države Crne Gore, čija je tržišna vrijednost najmanje jednaka neotplaćenom iznosu izloženosti, ili drugim tržišno priznatim hartijama od vrijednosti, čija je tržišna vrijednost najmanje za 30% veća od neotplaćenog iznosa izloženosti.

b) Za velike izloženosti

1. Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica smatra se velikom izloženosti ako prelazi 10% sopstvenih sredstava Banke
2. Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica - maksimalno 25% sopstvenih sredstava Banke
3. Izloženost prema akcionaru koji ima kvalifikovano učešće - maksimalno 20% sopstvenih sredstava Banke
4. Izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće – maksimalno 10% sopstvenih sredstava Banke
5. Zbir svih velikih izloženosti Banke – maksimalno 800% sopstvenih sredstava Banke

Banka je definisala sledeće interne limite:

a) Za velike izloženosti

1. Krediti dati fizičkim licima/ukupni kreditni portfolio - do 50%
2. Krediti dati pravnim licima/ukupni kreditni portfolio – do 60%
3. Krediti dati javnim državnim tijelima i jedinicama lokalne samouprave – do 25%

b) Za koncentraciju rizika po djelatnostima

1. Ukupni krediti odobreni jednoj industrijskoj grani - do 30% ukupnog kreditnog portfolija, sa izuzetkom stanovništva, kod koga je definisan limit do 50% ukupnog kreditnog portfolija

c) Za kredite date stanovništvu

1. Gotovinski krediti - do 60% kreditnog portfolija fizičkih lica
2. Namjenski krediti (za pripremu turističke sezone, kupovinu robe široke potrošnje i ostalo - do 20% kreditnog portfolija fizičkih lica
3. Stambeni krediti i krediti za adaptaciju stambenog prostora - maksimalno 45% kreditnog portfolija fizičkih lica
4. Lizing poslovi - maksimum 3% kreditnog portfolija
5. Krediti za kupovinu automobila - maksimum 3% kreditnog portfolija

3. Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku

Praćenje, mjerenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku se vrši na nivou pojedinačnih izloženosti i čitavog portfolija od strane različitih organizacionih djelova Banke.

Filijale i SUPOKK su odgovorni za adekvatnu administraciju kreditnih dosijea i odobrenih plasmana. Praćenje klijenta u cjelokupnom poslovnom odnosu sa Bankom obavlja se u filijalama i SUPOKK-u do eventualne situacije kašnjenja kredita kada postaje predmet razmatranja službe Work Out.

Služba za workout je odgovorna za upravljanje rehabilitovanim plasmanima, predlaganje postupaka rehabilitacija i delegiranje postupaka prinudne naplate Službi pravnih poslova, koja je dalje odgovorna za adekvatno sprovođenje postupaka prinudne naplate. Služba Work Out izvještaje o rehabilitovanim plasmanima na mjesečnom nivou dostavlja Odboru Direktora na razmatranje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK (nastavak)

Služba upravljanja rizicima vrši se na mjesečnoj i kvartalnoj osnovi, a po potrebi i češće, ocjenu rizika i analizu kreditnog rizika o čemu izvještava ALCO i Odbor direktora Banke minimum na mjesečnom nivou. Analiza i kontrola izloženosti Banke kreditnom riziku, vrši se na bazi praćenja ključnih informacija koje kao minimum podrazumijevaju:

- strukturu ukupne izloženosti Banke na stavke aktive i vanbilansa;
- koncentraciju izloženosti
- praćenje limita u poslovanju u dijelu kreditnog rizika
- strukturu kredita po ročnosti i djelatnosti;
- analizu klijenata čiji su KRP svrstani u lošu aktivu;
- pregled najvećih dužnika po stavkama aktive i vanbilansa;
- izloženosti prema akcionarima i licima povezanim sa Bankom;
- velike izloženosti Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica
- pregled novoodobrenih i restrukturiranih kredita;
- raspored bilansnih i vanbilansnih stavki i rezervacija po kategorijama rizika
- naplatu kredita u periodu;

Banka na mjesečnoj osnovi vrši klasifikaciju stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i obračunava rezervacije primjenjujući procenete definisane Odlukom o privremenim mjerama za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

Pored urednosti dužnika u izmirenju obaveza, Banka prilikom utvrđivanja klasifikacije klijenata uzima u obzir i sledeće kriterijume:

- kreditnu sposobnost dužnika,
- kvalitet kolaterala,
- druge relevantne faktore.

Pregled kredita po klasifikacionim kategorijama rizika:

Kategorija rizika	31. decembar 2012. godine			31. decembar 2011. godine		
	Bruto krediti	Rezerva za potencijalne kreditne gubitke	Neto krediti	Bruto krediti	Rezerva za potencijalne kreditne gubitke	Neto krediti
E	-	-	-	1.164	1.082	82
D	5.681	4.409	1.272	6.668	4.903	1.765
C	42.028	9.828	32.200	42.201	11.233	30.968
B	26.305	785	25.520	27.846	831	27.015
A	84.722	396	84.326	104.258	93	104.165
	158.736	15.418	143.318	182.137	18.142	163.995

Kreditni klasifikovani u podgrupu C1 ili niže, odnosno krediti kod kojih je kašnjenje po osnovu dospelje glavnice i/ili kamate duže od 90 dana smatraju se non-performing plasmanima i oni su predmet posebnog razmatranja i praćenja.

Banka je internim propisima definisala da svaki instrument obezbeđenja potraživanja Banke prema dužniku mora zadovoljavati sledeće uslove:

- da su prava Banke u vezi sa unovčenjem kolaterala priznata pozitivnim propisima kao prava prvog reda, odnosno ukoliko su priznata kao prava drugog reda da je vrijednost kolateralizovane imovine dovoljna da garantuje naplatu Banke u redovnom postupku namirenja;
- da ne postoje zakonske i druge smetnje da se postupak za unovčenje kolaterala može pokrenuti u svakom trenutku po dospelosti potraživanja Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK (nastavak)

Pregled pokrivenosti kredita, faktoringa i izdatih garancija kolateralima (hipoteke, zaloge i HOV):

U hiljadama EUR

Izloženost	31. decembar 2012. godine			31. decembar 2011. godine		
	Bruto izloženost	Procijenje na vrijednost kolaterala	Pokrivenost	Bruto izloženost	Procijenje na vrijednost kolaterala	Pokrivenost
AKTIVNI KREDITI						
Pravna lica	86.449	240.649	2,8	104.566	285.259	2,7
Fizička lica	63.230	109.488	1,7	68.286	151.527	2,2
Overdraft	4.046	0	-	4.422	0	-
Kreditne kartice	5.011	0	-	4.862	0	-
	158.736	350.137	2,2	182.136	436.786	2,4
OTPISANI KREDITI						
Pravna lica	17.354	70.141	4,0	17.369	70.975	4,1
Fizička lica	7.903	12.572	1,6	6.396	11.589	1,8
	25.257	82.713	3,3	23.765	82.564	3,5
FAKTORING	21.248	29.967	1,4	14.955	46.011	3,1
GARANCIJE	29.223	49.690	1,7	41.581	2.535.069	61,0
UKUPNO:	234.464	512.507	2,2	262.437	3.100.430	11,8

Banka, kao dio kreditnog rizika, vrši procjenu i mjerenje rizika koncentracije na mjesečnom nivou. Prilikom ocjene nivoa izloženosti Banke riziku koncentracije razmatraju se različiti vidovi koncentracije kreditnog portfolia Banke i njihova usaglašenost sa usvojenim limitima izloženosti Banke.

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita komitentima od strane Banke je prikazana u okviru napomene 11, dok je koncentracija bruto plasiranih kredita po vrsti komitenta prikazana u narednoj tabeli:

U hiljadama EUR

Vrsta klijenta	31. decembar 2012.		31. decembar 2011.	
	Iznos	Učešće (%)	Iznos	Učešće (%)
Opštine	458	0,29%	2.049	1,12%
Privredna društva u većinskom državnom vlasništvu	527	0,33%	2.229	1,22%
Privredna društva u privatnom vlasništvu	85.371	53,78%	100.062	54,94%
Preduzetnici	92	0,06%	226	0,12%
Fizička lica	67.276	42,38%	72.709	39,92%
Kreditne kartice (pravna i fizička lica)	5.012	3,16%	4.862	2,67%
UKUPNO:	158.736	100,00%	182.137	100,00%

Restrukturiranje se vrši samo u slučajevima problematičnih plasmana. Pod problematičnim plasmanima se smatraju oni plasmani kod kojih:

- klijenti kasne u izvršenju ugovorne obaveze duže od 90 dana;
- su prepoznati poremećaji i problemi u kreditnoj sposobnosti klijenta (fizička lica), odnosno finansijskom položaju klijenta (pravna lica), koji nesumljivo ukazuju na izvjesno buduće kašnjenje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2012. godine

29. KREDITNI RIZIK (nastavak)

Pregled restrukturiranih kredita u toku godine i načina restrukturiranja

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
Produženje roka otplate za glavnice ili kamatu	35.440	45.053
Smanjenje kamatne stope na odobreni kredit	90	126
Preuzeta potraživanja dužnika prema trećem licu, na ime potpune ili djelimične naplate kredita	9.630	20.594
Smanjenje iznosa duga, glavnice ili kamate	528	802
Kapitalizovanje kamate po kreditu odobrenom dužniku	2.242	11.091
Ostale slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika	8.195	2.205
	<u>56.125</u>	<u>79.871</u>

30. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2012. godine protiv Banke se vode 36 sudska spora - parnice od strane pravnih i fizičkih lica. Po procjeni pravne službe Banke, ukupna vrijednost ovih sporova iznosi EUR 10,300 hiljada. Navedeni iznos ne uključuje eventualne zatezne kamate koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova, obzirom da rukovodstvo nije u mogućnosti da utvrdi potencijalne efekte zateznih kamata koji mogu nastati po osnovu ovih sporova do datuma izdavanja ovih finansijskih iskaza.

Najznačajniji sporovi koji se vode protiv Banke su sporovi po tužbama sljedećih tužilaca:

1. Slobšar & COK“ doo Budva – vrijednost spora EUR 3,500 hiljada;
2. Željezara A.D., Nikšić – vrijednost spora EUR 2,917 hiljada;
3. FZU Eurofond – vrijednost spora EUR 1,565 hiljada;
4. Zoran Divanović – vrijednost spora EUR 1,318 hiljada;
5. Miodrag Dragović – vrijednost spora EUR 375 hiljada;

Klijent Banke - Slobšar & COK“ doo Budva je podnio tužbu protiv Banke u kojoj traži da se ukupan dug tužioca prema Banci po osnovu dva ugovora o kreditu utvrdi u iznosu od EUR 3,500 hiljada, da je tužilac na ime kamata po gore pomenutim kreditima isplatio Banci iznos od EUR 1.257 hiljada, kao i da tužilac ima pravo da proda nepokretnosti iz listova nepokretnosti br.467 i 1131 KO Bečići, koje su u njegovoj svojini, a iste predstavljaju obezbjeđenje za odnosne kredite. Tužbom se dalje traži određivanje privremene mjere kojom se Banci kao tuženoj strani zabranjuje prodaja i svaki drugi vid angažovanja nad ovim nepokretnostima sve do pravosnažnog okončanja parnice. Advokatska kancelarija koja zastupa Banku u ovom predmetu je blagovremeno dostavila odgovor na tužbu i prigovor na predlog za određivanje privremene mjere. Punomoćnik Banke smatra da je tužbeni zahtjev u cjelosti neosnovan. Dalje, pokrenut je sudski izvršni postupak prodaje nekretnina tužioca. U sudskom izvršnom postupku sud će vršiti prodaju cjelokupnih nepokretnosti dužnika, tj. i onih koje nisu pod hipotekom Banke jer je banka tražila izvršenje u cjelosti. Na ročištu koji sud zakaže vršiće se prodaja navedenih nepokretnosti po pravilima izvršnog postupka, što znači da će se nepokretnosti na prvoj prodaji prodavati za iznos procijenjene vrijednosti, na drugoj prodaji do 50% vrijednosti, a na trećoj prodaji neposrednom pogodbom. Na bazi prethodno rečenog, prodaja nepokretnosti se ne može obustaviti. Dalje, u skladu sa odredbama Zakona o izvršenju i obezbjeđenju, Banka može da se javi da izvrši kupovinu nepokretnosti u zamjenu za visinu duga koji klijent ima prema Banci.

Na dan 31. decembra 2012 i 2011. godine nijesu izvršena rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova.

Na dan 31. decembra 2012. godine, Banka vodi sporove - parnice protiv trećih lica u iznosu od EUR 10.211 hiljade. Najznačajniji sudski spor protiv trećih lica Banka vodi protiv Eurofond AD, čija vrijednost iznosi EUR 4.100 hiljade. Na dan 31. decembar 2012.godine, advokatske kancelarije u ime Banke vodi ukupno 40 sudska postupka - parnice protiv trećih lica, čija ukupna vrijednost iznosi oko EUR 16.060 hiljade.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

31. PORESKE RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznijetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

32. DOGAĐAJI NASTALI NAKON DATUMA ISKAZA O FINANSIJSKOJ POZICIJI

Kao što je navedeno u napomeni 23 Kapital - koeficijent solventnosti Banke, na osnovu Rešenja Centralne Banke Crne Gore T 0102-03-6/4, počev od 1. januara 2013. godine, Banka više nije bila u obavezi da održava koeficijent solventnosti na nivou od 12%.

U skladu sa Odlukom o Kontnom okviru za banke ("Službeni list CG", br. 55 od 23. oktobra 2012. godine), Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Službeni list CG", br. 22/12) i Uputstvom o načinu evidentiranja rezervacija za potencijalne kreditne gubitke, ispravki vrijednosti i otpisanih stavki bilansne aktive pri utvrđivanju početnog stanja u poslovnim knjigama banaka za 2013. godinu. ("Sl. list Crne Gore", br. 61/12), Banka je dan 1. januara 2013. godine, izvršila preknjižavanje na račune propisane novim kontnim okvirom za banke i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansne stavke u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima. Primjenom odredbi Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Službeni list CG", br. 22/12), prema nerevidiranim obračunima Banke, obračunate ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive, odnosno rezervisanja za vanbilansne stavke sa stanjem na dan 01.01.2013. godine. su manje za EUR 9.319 hiljada od rezervacija za potencijalne kreditne gubitke i otpisana potraživanja izdvojenih u skladu sa važećom regulativom na dan 31. decembra 2012.

U martu 2013. godine, Centralna Banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva ("Sl. list Crne Gore", br. 24/09 od 01.04.2009, 66/10 od 19.11.2010, 58/11 od 06.12.2011, 61/12 od 07.12.2012. i 13/13 od 08.03.2013.), kojom je definisano da se ulaganjima u nepokretnosti ne smatra sticanje nepokretnosti u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja banke, ukoliko od dana sticanja nepokretnosti nije prošlo više od četiri godine.

U skladu sa obračunima koje je Banka izvršila na osnovu nerevidiranih finansijskih informacija Banke za prvi kvartal 2013. godine, koristeći kvartalni paket izvještajnih obrazaca i Uputstvo za popunjavanje kvartalnih izvještajnih tabela, dostavljenih od strane Centralne Banke Crne Gore 23. maja 2013. godine:

- Na dan 31. marta 2013. godine, koeficijent solventnosti Banke iznosi 12,83%.
- Na dan 31. marta 2013. godine, odstupanje Banke od propisane izloženosti prema licima povezanim sa Bankom od 10% kod tri klijenta, Voli Trade, Cijevna Komerc i Jugopetrol a.d., Kotor, koje je navedeno u napomeni 23 je odklonjeno kod Jugopetrola a.d., Kotor (7,73%) u 2013. godini, tako da Banka na kraju prvog kvartala ima odstupanja od propisane izloženosti od 10% sopstvenih sredstava kod dva povezana lica: Voli Trade (12,08%) i Cijevna Komerc (10,36%).

Banka je informisana, da je Hemstead Invest limited, Kipar u 2013. godini ustupio Zurekon s.r.o. Prag, Republika Češka potraživanja, koja su predmet Ugovora o prodaji potraživanja, zaključenog između Banke i Hemstead Invest limited, Kipar u oktobru 2012. godine.

U 2013. godini, Banka se i dalje nastavila sa preduzimanjem aktivnosti u cilju jačanja svoje likvidne pozicije, tako je prosečan koeficijent likvidnosti u periodu od januara do marta 2013. godine iznosio 1,25.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2012. godine

33. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija iskaza o finansijskoj poziciji u EUR na dan 31. decembra 2012. i 2011. godine bili su:

	31. decembar 2012.	31. decembar 2011.
USD	0.7586	0.7729
CHF	0.8278	0.8226
GBP	1.2241	1.1972